

בשם י"י אל עולם

זה ספר

קדושת בני ישראל

בו יבוארו בלשון צח וקצר

הלכות פסוקות בענייני ריחוק מן העריות, שמירת הברית,
איסור הוצאת ז"ל ותיקונו, הלכות איסור ייחוד ומאמר
צניעות במקואות

לפי כל הדעות, ומנהגי כל העדות,
ק"ק ספרדים תימנים ואשכנזים יע"א

מתוך ספר שלחן ערוך המקוצר ח"ו – קדושה
מאת הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א
מחבר הספרים שו"ת עולת יצחק, שלחן ערוך המקוצר, ועוד.

בעריכת הצב"י מאיר ליאור לוי יצ"ו

פעיה"ק ירושלם תובב"א

כסלו ה'תשע"א לב"ע

מהדורא שנייה מתוקנת ומשופרת

ניסן ה'תשע"א

לעילוי נשמת

ראובן בן אסתר ז"ל
אברהם ציון בן רבקה ז"ל
ויטו ויקטור בן ג'וליה ז"ל
עמנואל בן רוזה ז"ל
יצחק בן שמחה ז"ל
שלמה בן סאלם טביב ז"ל
שרה מלכה בת טובה ע"ה
רחל בת יחיאל מיכל ע"ה
תנצב"ה

"פעולת צדיק"

טלפון: 03-6780070

ת.ד. 1719, בני ברק

דוא"ל: ptz@ptz.co.il

© כל הזכויות שמורות למחבר

תוכן העניינים

ה פתח דבר.....

פרק ראשון - הלכות ריחוק מן העריות

- ריחוק מן העריות.....ט
- איסור הסתכלות בנשים.....י
- איסור הרחה בבשמים של אשה.....יב
- איסור שמיעת קול זמר של אשה.....יב
- איסור הילוך ישיבה ועמידה אחורי אשה.....יד
- איסור השתמשות באשה.....טו
- שאילת שלום וכדומה, ונתינת מתנה.....טז
- איסור חיבוק ונישוק לעריות.....יח
- ערבוביא וריקודים.....יט
- חינוך הקטנים לריחוק מן העריות.....כב
- שיחה עם אשה ברחוב.....כג
- ענייני פריצות ותועבה שבזמנינו.....כד

פרק שני - הלכות שמירת הברית

- איסור הוצאת ז"ל ותיקונו.....כז
- רחיצה עם אביו ורבו.....לד
- משכב זכור.....לו
- בעל קרי.....לז
- טבילה ונקיון לבעל קרי.....לח
- תשובה וכפרה.....טל

תוכן העניינים

פרק שלישי – הלכות איסור ייחוד

- איסור ייחוד.....מג
- מה נחשב ייחוד.....מג
- קטן וקטנה, חלוש וזקן.....מד
- זהירות מאיסור ייחוד.....מד
- ייחוד ב"מעלית".....מו
- ייחוד בנסיעה ב"מכונית".....מו
- איש אחד עם שתי נשים.....מו
- ייחוד עם קרובי־משפחה.....מז
- ייחוד אשה עם כמה אנשים, ולהיפך.....מז
- ייחוד כשבעלה בעיר, או בבית פתוח.....מט
- דירת תלמיד חכם בחצר שגרה בו אלמנה.....מט
- פרישה מן העריות.....נ
- מטרת ירידת נשמות בני־אדם לעולם.....נא
- **מאמר צניעות במקוואות**.....נג
- **העֵבֶר עֵינֵי מְרָאוֹת שׁוֹא**.....עא

נספח – קונטרס ואתה את בריתי תשמור

- דברים אחדים.....עד
- פרק א' - מבוא.....עה
- פרק ב' - כללים אחדים לחינוך הנער.....עח
- פרק ג' - בגודל מעלת שמירת הברית.....פד
- פרק ד' - הפגם והעונש של חילול ופגם הברית.....פה
- פרק ה' - דברי סיום.....פז

פתח דבר

בפרשת ציצית נאמר: "והיה לכם לציצית וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם": "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלהיכם":

שואל החפץ חיים זצוק"ל מדוע חוזרת התורה שוב "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי" הלא כבר נאמר לעיל "וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם"?

ותירץ כי הפרש יש בין שני הפסוקים, שהרי הפסוק השני מסתיים במילים "והייתם קדושים לאלהיכם" וכל כך למה, מכיון שלפניו כתיב "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" ולכן קיום המצוות באופן שכזה יביא את האדם לידי קדושה. אבל הפסוק הראשון מדבר על עשיית המצוות בלי להזהר ב"ולא תתורו" ולכן לא יבוא האדם בהכרח לידי קדושה.

מדברי החפץ חיים למדנו, כי על ידי קיום מצות "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" בונים את הכלי שלתוכו יוצקים את כל המצוות, ואז המצוות משפיעות עלינו שפע רב ומקדשות אותנו בקדושתו יתברך. אך אם ח"ו נפרץ עניין "ולא תתורו" נפגמת השפעת קדושת המצוות על חומריות האדם.

ספר זה כולל בעיקר את ההלכות למעשה בעניין קדושת בני ישראל וכמפורט להלן. אך נזכיר כאן כמה דברים חשובים שיש לדעת לפני כן.

אף שידוע גודל חומרת פגם הברית וכן גודל מעלת שמירת הברית וכמובא בדברי חז"ל, עדיין נשאלת שאלת השאלות; "איך מצליחים למנוע סיפוק גופני רגעי"? ובמיוחד בדורינו השאלה מתחזקת, שבעוונותינו הרבים פרצה הפריצות, שמדור המבול לא היתה כמותה, ורבתה ונתלבתה התאוה.

ובכן יש לדעת כלל חשוב, "סיפוק דוחה סיפוק" והעצה היעוצה והנבחרת היא: **שאדם יהא עסוק תמיד, ולא יושב בטל בלא שום מעשה**, שעל ידי כך יבוא לידי סיפוק. כי בחוסר מעש, באים החורבנות הגדולים לאדם, והסיבה לכך היא; כי אין לו תחליף כנגד הסיפוק הטבעי והגופני שיש לכל אדם.

ולכן נזכיר כאן מעט דוגמאות של אתגרים עם סיפוק טוב ומועיל:

1. לקבוע שעות ללימוד תורה, ובסוף הלימוד לסכם בכתב את הנלמד. [הלומד ארבע שעות ברציפות ירגיש הרגשה עילאית רוחנית, בדוק ומנוסה].

2. באם אין אדם יכול להיות שקוע בלימוד, אזי יחפש דברים שיוכל לעזור ולגמול חסד עם אחרים.

3. ייקח לעצמו פרויקטים לזיכוי הרבים. לדוגמא; הפצת וחלוקת ספרי קודש, דיסקים, עלונים וכדומה.

פ ת ח ד ב ר

ז

4. יפנה לארגוני חסד או ארגוני קירוב וכדומה, על מנת להצטרף עמם בשכר או שלא בשכר.

ואז ראשו ורובו יהיה שקוע בעולם התורה או בעולם החסד ובזיכוי הרבים, ובכך יעבור את שנות הבחרות בצורה נקייה בלי משברים ועצבון. ולאחר שישא אשה הרי הוא כבר גם טרוד בפרנסת הבית, בגידול הילדים וחינוכם, בלימודים ובמעשה חסד, ולא יהיה לו זמן לחטוא בעזרת ה' יתברך.

* * *

עריכת הספר; ההלכות הינם מלוקטים מתוך הספר החשוב והמפורסם "שלחן ערוך המקוצר" להגאון רבי **יצחק רצאבי** שליט"א. כרך ששי - קדושה, סימן ר"ו - הלכות ריחוק מן העריות. סימן ר"ד - הלכות שמירת הברית. סימן ר"ג הלכות איסור ייחוד. ובהם שולבו הערות "עיני יצחק" להרב המחבר, דברים אשר ראיתי לנכון מתאימים ומועילים לקורא.

ההלכות מסודרות לא רק כפי מנהגי התימנים, אלא גם כפי מנהגי האשכנזים והספרדים, כי כל עדות ישראל כולם קדושים. ובכולם שורה השכינה אם שומרים דרכי הצניעות והקדושה, שכמעט ואין הבדלים בזה בין הקהילות.

כמו כן נוספו כותרות משנה לנושאים עיקריים בתחילת כל קטע. הסעיפים הארוכים חולקו לפיסקאות. וזאת בכדי שיהא הספר שווה לכל נפש.

דברים של בינו לבינה או דברים שעיקרם לנשים הושמטו

במתכונת ספר זה, היות ומטרת הספר היא בעיקר לבחורי ישראל.

נספח לספר, קונטרס 'ואתה את בריתי תשמור', אשר יצא לאור בפעם הראשונה בשנת ה'תש"ה [לפני ששים ושש שנה]. והובא כאן צילום מהדורה שלישית, כפי הדפסתו וניקודו שהתפרסם אז בהסכמת הרבנים, בהוצאת "ועד להפצת רעיון הקדושה בישראל" בשנת ה'תשט"ז. לאור חשיבותו ונדירותו, ראינו לנכון לצרפו לספר זה.

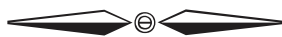
***

יעמוד על הברכה ידידנו הנכבד מזכה הרבים הרב עמנואל מזרחי הי"ו, שספר יוצא לאור ביזמתו. במסגרת פעולותיו הברוכות להרחיב גבולות הקדושה בישראל, לקרב את הלבבות לאביהם שבשמים.

וכן לכל המסייעים בידו, יתן ה' ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם ותרבה הדעת והקדושה בעם ישראל, אמן.

כעתירת הצב"י מאיר ליאור לוי יצ"ו

כסלו ה'תשע"א לב"ע

פרק ראשון

הלכות ריחוק מן העריות

ריחוק מן העריות

א. חובה על כל אדם להתרחק מן הנשים מאד מאד, בין נשואות בין פנויות, בין ישראליות בין גויות, כמו שנאמר (ויקרא י"ח, ו') איש איש אל כל שאר בשרו, לא "תקרבו" לגלות ערוה, אני י"י. דהיינו שלא רק גילוי ערוה עצמו אסור, אלא גם הדברים המקרבים ומביאים את האדם לידי כך, כגון קירוב־בשר, חיבוק ונישוק (ועיין לקמן סעיף י').

ולא מאלו בלבד צריך להתרחק, אלא מכל כיעור, כגון נגיעה אפילו באצבעות הידיים או בשאר הגוף בהפסק הבגדים שעליהם, ואף מכל דבר הדומה לכיעור, כמו שיתבאר בס"ד בפרק שלפנינו.

ב. לפי שיצר־הרע מטעה את האדם להתחיל בחטא קל, ומושך אותו מעט מעט, עד שלבסוף כבר אינו יכול להתגבר על יצרו כי הוא בוער בו כאש, ומכשילו בחטאים חמורים רחמנא ליצלן. וכתוב בתורתינו הקדושה (שם י"ט, ב') דבר

קדושת בני-ישראל פרק א'

אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו. וכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קדשה.

על כן אסור לרמוז בידיו או ברגליו לאשה, או לקרוץ לה בעיניו (אם עושה כן לשם הנאה, או לקרב את דעתה אליו). ואסור לשחוק עמה [הן שחוק בפה הן בדברי ליצנות והן במעשים] או להקל ראשו כנגדה, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל שחוק וקלות-ראש, מרגילין לערוה.

ואף סתם דברים בטלים לא ידבר עמה (ואפילו ב"טלפוז") זולתי דבר הנצרך לו, וגם בזה ישתדל לקצר, וכל-שכן שאסור לדבר עמה לשם תאוה, וכן הזהיר שלמה המלך ע"ה (משלי ה', ג', ד', ה') כי נופת תטופנה שפתי זרה, וחלק משמן חֶפְהָ. ואחריתה מרה כלענה, חדה כחרב פיות. רגליה יורדות מות, שְׂאֹל צעדיה יתמוכו:

וראוי בזמנינו שלא לקרוא לאשת-איש בשמה הפרטי, וכן היא לא תקרא לאיש בשמו הפרטי:

איסור הסתכלות בנשים

ג. ואסור להביט ביפיה, או לראות שיערה [דהיינו כגון שזוהה המטפחת ונתגלו חלק משערותיה שלא במתכוין, אי נמי מיירי בעוברת על הדת ואינה מכסה כלל. כמו-כן שייך דין זה אפילו בבתולה שנתגלו שערותיה, במקומות שנהגו גם הן לכסותן.

הלכות ריחוק מן העריות יא

ובמקומות שנהגו לגלותן, ממילא אין איסור לראותן, אך להסתכל אסור, דהיינו בהתבוננות כדי ליהנות, וכל-שכן במקומות הנסתרים והמכוסים שבגופה, כמו שנאמר (במדבר ט"ו, ט"ל) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי "עיניכם", ופירשו חז"ל דהיינו זנות והרהורי עבירה.

והמסתכל במתכוין אפילו באצבע קטנה של אשה כדי ליהנות ממנה, עונו גדול מאד. ואין לך דבר החוצץ בפני התאוה כעצימת העין, לכן יזהר אדם וירגיל עצמו בכך לבלתי ראות בנשים.

ואפילו להסתכל בבגדי צבעונים או תכשיטים של אשה שהוא מכיר אותה, אסור, גם כאשר הבגדים אינם עליה, שמא יבוא להרהר בה. [אך אשה פנויה שהוא רוצה לשאת אותה, מותר לו להסתכל בה כדי לבדוק אם היא נאה כרצונו. ולא עוד אלא שראוי לעשות כן]: [א]

[א] וכל העריות בכלל ואפילו אחותו ודודתו, שאסור להסתכל בהן לשם הנאה. אבל באמו, ובתו אפילו שהיא נשואה, מותר. גם בכלה אסור להסתכל אפילו בשעת החופה, ולכן ראוי שיהיו פניה מכוסות בהינומא בלתי שקופה. ובילדה קטנה עד גיל שתיס-עשרה שנה, מותר להסתכל:

ומותר להסתכל באשה כשהוא מדבר עמה, בתנאי שאינו מתכוין ליהנות:

גם בתמונה או ציור של-אשה אסור להסתכל בפרט כשהיא צבעונית, ויש מתירים אם אינו מכירה וכן כשהציור בדוי. הלכך בתמונות של-שמחות, צריך לייחד "אלבום" נפרד לנשים. וכן המכנינים ציורים לספרי ילדים וכדומה, ישתדלו מאד שלא לצייר נשים:

איסור הרחה בבשמים של אשה

ד. כמו־כן אסור להריח בבשמים המיוחדים לְאִשָּׁה [ולאו דוקא נשואה אלא הוא הדין לבשמים של־פְּנוּיָה], וקל וחומר כשהיא אוֹחֶזֶתָם בידה, או כשהם עליה. [ב]

לפִּי־כֵךְ צריך להזהיר את הנשים שלא תצאנה מחוץ לביתן בבושם שריחו נודף, והוא הדין אחרי רחצה בסבון בעל ריח חזק. וכן אפילו בבית, לא להתקרב כך לאיש זר.

ואיש שבא אליו הריח, צריך להיזהר על־כל־פנים שלא לחפּוֹץ בהנאה זו [ואם זה באוטובוס, יפתח את החלון. וב"מעלית" של־בניין שהוא מקום סגור ונשאר הריח שם, ירד או יעלה במדרגות, או לא ייחנה]. ואם אפשר לו, יסתום חטמו באצבעותיו ויתרחק משם מיד:

איסור שמיעת קול זמר של אשה

ה. וכן אסור לשמוע קול זמר של אשה. ולכן יש לשים לב במסיבות שעורכות ילדות ונשים בבתי־הספר וכדומה, או בנסיעה לטיול, שלא ישמע קולן למי שעומד בחוץ, אפילו לשומר או לנהג.

[ב] ונראה שיש להחמיר בזה גם בשל־אחותו ואמו, אך לא בשל־בתו:

וכן נשים המשוררות ב"חנא" אצל כלות [ג] כמו-כן לא תשמיע קול-זמר לצורך הקלטה, בפני איש "תקליטן" דהיינו עורך-הקלטות.

ופשוט שאסור למכור או לקנות "קלטות" של נשים משוררות.
 כל השירים בכלל איסור קול באשה ערוה, אפילו שירות ותושבחות להקב"ה, או פעייה להרדמת תינוק, או שירים הרגילים בגן-ילדים.
 לשמוע קול זמר של אמו או בתו הגדולה, ואפילו אחותו, למי שרגיל לשמוע קול זמרתו, אין בזה איסור משום קול באשה ערוה, גם אם הן נשואות. והדברים נוטים דהוא הדין אפילו מי שאינה מקרובותיו, באופן שהורגל מקודם לשמוע קול זמרתה, ואעפ"י שהיא אשת-איש. אך כל זה בתנאי שאינו מתכוין ליהנות. אבל בכוונה כדי ליהנות, אזי אפילו קול דיבורה הרגיל אסור לו לשמוע.

[ג] אבל לשמוע קול שיר של-אמו או בתו הגדולה, ואפילו אחותו, למי שרגיל לשמוע קול שירתו, אין בזה איסור, גם אם הן נשואות. ואפילו מי שאינה מקרובותיו, באופן שהורגל מקודם לשמוע קול שירתה, ואף-על-פי שהיא אשת-איש. אך כל זה בתנאי שאינו מתכוין ליהנות. אבל בכוונה כדי ליהנות, אזי אפילו קול דיבורה הרגיל אסור לו לשמוע, ולה אסור להשמיע:

ומה שנוהגות הנשים בהרבה ארצות להשמיע למרחוק קולות תכופים קצרים לילילי לי פעמים רבות בזמני שמחה, כגון נישואין ומילה, אף-על-פי שהאנשים שומעים, הטעם שאין בו איסור, כי אינו קול של-זמר ושיר:

לכתחילה יש ליזהר שלא לקרוא קריאת-שמע, או להתפלל, או ללמוד, או לברך, וכיו"ב כל דברי קדושה, בזמן שאשה מזמרת אפילו אשתו, אלא אם-כן הורגל כבר לשמוע קול זמרתה:

איסור הילוך ישיבה ועמידה אחורי אשה

ו. ואסור גם-כן להִלֵּךְ אחורי אשה, אפילו אם היא מכוסה מכף רגל ועד ראש. ואם נזדמנה לו בדרכו, ימהר שתישאר היא לצדדים או לאחוריו. ואם היא הולכת ארבע אמות (כשני "מטרים") לפניו, אין קפידא, אבל אם אפשר ישתדל להתרחק עד שאינו מבהיץ בהילוכה ותנועות איבריה.

והוא הדין שאין לשבת אחורי אשה ב"אוטובוס" (אלא אם-כן המושב מסתיר אותה לגמרי) או "מונית" וכדומה, וכן לא לעמוד מאחוריה בתור. ואם אין אפשרות אחרת, יטה את גופו לצד אחר, או יתקע עיניו בקרקע, או יעיין בספר שבידו.

וכשמסדרים נסיעה יחדיו באוטובוס, יודיעו מראש שהאנשים יישבו בחציו הראשון, והנשים בחציו הפנימי.

ואסור לעבור על פתח אשה זונה (והוא הדין לשאר מקומות מכוערים המיועדים לפריצות) אלא אם-כן יתרחק ארבע אמות, שנאמר (משלי ה, ה') וְאֵל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ:

איסור השתמשות באשה

ז. אסור לאיש להשתמש באשה כלל, דהיינו שלא תשרתנו, גם כשהיא ילדה קטנה [מבת שלוש שנים ויום אחד]. ואפילו לא ביקש ממנה, אלא היא מעצמה רוצה לשרתו. והטעם שמא יבוא לידי הרהור עבירה, ועוד כדי שלא תהא רגילה להימצא בין אנשים. ודוקא מלאכות שאין עושה אותן אלא האשה לבעלה, מפני שהן דברים של חיבה, כגון הצעת המטה, ומזיגת הכוס, ורחיצת פניו ידיו ורגליו. וכן אמו ובתו אפילו נשואה, מותרות לעשות לו מלאכות אלו. אבל שאר אשה, ואפילו היא שפחתו, אסורה להציע לאיש בפניו מטה לשכב או לישן עליה, גם כשאין המטה מיוחדת לו (כגון שהוא אורח). ודוקא פריסת הסדין והשמיכה, וכן כר שתחת הראש. אבל להציע את המזרון שהוא טרחא, מותר.

וכן אסורה למזוג לו יין, דהיינו לשפכו לתוך הכוס בפניו וגם להניחו לפניו על השלחן. אבל שאר משקין, וכן כל המאכלים, מותר.

גם אסורה לרחוץ לו את פניו או ידיו או רגליו, ואפילו אינה נוגעת בבשרו אלא יוצקת מים עליהם. ורק מותר לה להביא כלי הרחיצה והמים ותניח לפניו והוא ירחץ לעצמו. כמו־כן אסורה לספר שערו, כיון שגם זו היא דרך חיבה.

ואם הוא חולה, ואין שם מי שיוכל להציע לו את המטה

וכדומה, אין בזה איסור מן הדין וכן בכל הנזכר לעיל, כגון ש"אחות" בבית-החולים תעשה לו אותם:

ח. מותר להושיט כל הפיץ מִיָּדוֹ לְיָדָהּ של אשה, אפילו אשת-איש, ובלבד שלא יגע בבשרה. והוא הדין שמותרים לאכול יחד מאותו כלי, כגון מיני-מזונות ופירות. כי דוקא בזמן טומאתה של אשתו אסרו דברים אלו וכיוצא בהם, מפני שליבו גם בה הואיל והוא רגיל אליה, לכן עלול לבוא מזה לידי עבירה, מה שאין כן באשה זרה. והמחמיר תבוא עליו ברכה. ובאמו ובתו ואחותו, אין צריך להחמיר:

שאלת שלום וכדומה, ונתינת מתנה

ט. אסור לשאול בשלום אשה כלל, דהיינו לומר לה "שלום עָלֶיךָ" או "שלום עליכם" כנהוג בין איש לרעהו. וקל וחומר שאסור לומר "מה שלומך", או "כִּי־צַד שְׁלוֹמְךָ" (וכן "איך את מרגישה", וכיוצא בזה). [ד] והוא הדין ב"טלפון" אסור לשאול בשלומה. ואפילו באמצעות בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים, שמא יבואו על-ידי-זה לידי אהבה וחקָה. ולכן גם השולח מכתב לחבירו, אסור לו לכתוב "תמסור שלום לאשתך".

[ד] וטוב להימנע אפילו מאמירת "שלום" בלבד, אלא אם כן כשהדבר הכרחי כגון שיש חשש למריבה. ועל-כל-פנים אין לומר זאת באריכות ובניגון שמחה וצהלה כנהוג בין ידידים וקרובים, אלא בקצרה ובצניעות, לא יותר ממה שמחייב הנימוס:

אבל מותר לשאול את בעלה (על-פה או במכתב) פיצד שלומָה [וראוי שלא להוסיף ולפרט את שמה], אך לא את אדם אחר (ואפילו את אביה או אחיה).

ופשוט שיכול לכתוב "אשתי מוסרת שלום לאשתך", או "דורשת בשלום אשתך" וכדומה.

ויש מדקדקים לכתוב (ולומר) "נְוֹת-ביתִי" תמורת אשתי (או רעייתי), וכן "נות ביתך" תמורת אשתך.

וכן אם היתה חולה, או עניין אחר כיוצא בזה, מותר לכתוב לחבירו "הודיעני פיצד שלום אשתך", כי אינו מראה בזאת אהבה כמו בדרישת שלום, אלא מפני צורך העניין.

וברכה, אינה בכלל שאלת שלום, כגון אמירת "בוקר טוב" וכדומה. ולכן מותר לבני-המשפחה ולמכירים, לברך את הכלה או היולדת ואת קרובותיהן וכיוצא בהן, בברכת "מזל-טוב" וכדומה, וכן מותר להם לומר לאבלה נוסח הניחום.

ובאמו ובתו, אחותו וכלתו וחמותו, אין איסור אף בשאלת שלום ממש, כי אין זו חיבה אלא דרך-ארץ.

גם לשאול אשה באופן כללי "פיצד שלומכם" או "מה שלומכם" וכדומה, אפשר להקל, כיון שאינו שואל עליה

בלבד אלא בצירוף יתר בני-המשפחה:

וכל שכן שאסור לתת לה מתנה, שהוא קירוב-דעת וחיבה יותר משאילת שלום:

איסור חיבוק ונישוק לעריות

י. אסור לחבק או לנשק [ולא רק בנישוק על גבי הבשר כגון על הלחי או גב-היד, אלא אפילו שהבגד מפסיק כגון על הכתף או המטפחת שבראש או על גבי הארכובה], ולא להתקרב כלל, לשום אחת מן העריות, (כנזכר לעיל סעיף א'), ובכללן גם חמותו וכלתו. ואף הן אסורות לחבקו או לנשקו או להתקרב אליו. וכן הדין אפילו באחותו ודודתו, דהיינו אחות-אביו או אחות-אמו וכיוצא בהן [כגון בת-אחיו ובת-אחותו], למרות שאין לו בכך הנאה מפני קורבת המשפחה שביניהם, אף-על-פי-כן הדבר אסור, והוא נחשב אף למגונה מאד.

זאם באים (מחוסר-ידיעה, או מחוסר יראת-שמים) לנשק או ללחוץ-יד, צריך להימנע, ואין בזה היתר משום כבוד הבריות. אלא שיש להסביר בדרך-נועם שהדבר אסור.

וכן אסור ללחוץ ידיים [גם אם יניחו "כפפות" על הידיים], כדרך שרגילים מקרוב ידידים ורעים כשהם נפגשים או נפרדים, גם אם האיש והאשה אינם עושים זאת אלא

הלכות ריחוק מן העריות יט

לשם נימוס בלבד, או כדרך הסוחרים להוראת גמר העיסקא. זולתי האב עם בתו, והאם עם בנה, מותרים בחיבוק ונישוק, וכל-שכן בלחיצת-ידיים.

[אך אם הם "חורגים" או "מאומצים", אסור. ולכן בדרך-כלל צריך להודיעם שאינם הוריהם האמיתיים, כדי שלא יכשלו באיסורים ובגדרים של גילוי עריות].

והנזהגים להקל גם באב עם בת-בנו ובת-בתו, ולאם עם בן-בנה ובן-בתה [וכן לאח עם אחותו הקטנה, עד גיל שלוש שנים, בערך] יש להם על מה שיסמוכו, כי באלו, אין החיבוק והנישוק לשם הנאה דהיינו מפני חיבת אישות, רק לחיבת הקורבה. [ואכן כאשר זה לשם הנאה, אסור אפילו לאב עם בתו הקטנה].

אבל שאר קרובות, אין היתר בכל אופן. ורבים מההמוניים טועים בכך, ומצוה להזהירם וללמדם שהדבר אסור, כי לכל העם בשגגה. ולמוכיחים ינעם, ועליהם תבוא ברכת-טוב:

ערבוביא וריקודים

יא. כל מקום שמתאספים בו אנשים ונשים, או בנים ובנות, הן בבתים פרטיים, הן בבתי-כנסיות ואולמות וכדומה, חובה להעמיד מחיצה מליאה להפריד ביניהם, כדי שלא יבואו לידי קלות-ראש. וכל-שכן שאסור להם לשבת יחדיו.

כ קדושת בני-ישראל פרק א'

ולא רק כשאוכלים במסיבה של שמחה וסעודה, כגון נישואין [ה] וברית-מילה, אלא גם בעת שיעור או דרשה וכדומה, ואפילו בשעת צער כגון ניהום אבלים.

קל-זחומר שאיסור גמור לרקוד עם בת או אשה, שאז גם השמן מרקד עמהם. ואפילו עם אשתו אסור לרקוד, מפני הרואים.

ואותם בני-בליעל הרוקדים עם בנות ונשים, וכן המשוררים והמנגנים בפניהם, גדול עוונם מנשוא, ולא ינקו מדינה של גיהנם, כי היא זמה והוא עוון פלילי (איוב ל"א, י"א).

זהבנות והנשים עצמן, מוזהרות שלא לרקוד אפילו לְבִדָּן כשיש מי שרואה אותן, מפני שמגרות בו יצר-הרע [וייענשו גם הן על כך]. וכן שלא יסריטו את הריקודים ב"וידאו".

לפייכך צריך להקפיד ולהשגיח, שהמחיצות והדלתות של אולמות השמחות, תהיינה סגורות היטב, שלא יציצו בהן רשעים וקלי-דעת.

[ה] ואף בזמן הקידושין והחופה, לא יהיו מעורבים. ובזמנינו נפרצו הגדירות בזה, ולא טוב הדבר. אלא הכלה עם האמהות בלבד, תבאנה אל החופה, ושאר כל הנשים תישארנה במקומן מעבר למחיצה. ולכן עצה טובה שיקבעו את מקום החופה, סמוך לעזרת הנשים:

הלכות ריחוק מן העריות כא

אמנם בסעודה קטנה שאין יושבות שם רק קרובות המשפחה, כגון אחותו ודודתו, כלתו וחמותו, אשת אחיו ואחות אשתו, אין צריך מחיצה כלל, ומותר אז אפילו לישב ולאכול סביב שולחן אחד כנהוג, האנשים בצד האחד, והנשים בצד השני:

זזה לשון הקיצוץ"ע סימן קנ"ב סעיף י"ג; כבר האריכו גדולי ישראל ז"ל בספריהם הקדושים בתוכחות מוסרים, על המנהג הרע באיזה מקומות שאינם בני-תורה ויראה, שמתקרבים החתן עם הכלה בחיבוק ונישוק, וכן עושין ריקודים בחורים עם בתולות יחד. ומלבד האיסור הגדול איסור נדה, שהרי כל הבתולות מסתמא נדות הן [מגיל י"ב שנה. יב"ן], ואין חילוק באיסור נדה בין פנויה לנשואה, וכל הנוגע בה דרך חבה חייב מלקות, עוד מגרה יצר-הרע בנפשיה, ומביא את עצמו לידי קישוי לדעת והוצאת זרע לבטלה רחמנא ליצלן. ובודאי כל מי שיש בידו למחות, צריך להתאמץ בכל כחו למחות. ולכל הפחות צריך כל איש אשר יראת ה' בלבבו, להיות שורר בביתו ולהשגיח על בני ביתו שיתרחקו מן הכיעור הגדול הזה. וכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, חס ושלום הוא נתפס בעון זה. וכל המציל את אחרים מן החטא, הציל את נפשו וטוב לו עכ"ל.

וראוי לאדם שלא יסתכל במטה שאיש ואשתו ישנים עליה, אפילו כשאינם נמצאים שם, שלא תתעורר בליבו תאות היצר.

כב קדושת בני-ישראל פרק א'

משפחות המשתתפות לעשות ליל סדר פסח ביחד, לא ישבו יחד אנשים ונשים ח"ו, כי מאסיפה כזו עלולים לבוא לידי מכשול גדול או ליצנות ח"ו ושיחה בטילה. ולא זו בלבד שאין להם לשבת מעורבים יחד, אלא אף לא מקבילים אלו מול אלו, רק האנשים בצד אחד והנשים בצד השני:

חינוך הקטנים לריחוק מן העריות

יב. גם ילדים קטנים וילדות קטנות, צריך לחנכם שלא יהיו רגילים אלו עם אלו. ולכן לא ילמדו יחדיו כגון בבתי-ספר, ואף בגני-הילדים, בפרט מגיל חמש או שש. ובשעת הדוחק אפשר להקל בזה על פי הוראת חכם, עד גיל שמונה או תשע.

זקרובי-משפחה או שכנים שמשחקים יחד, אם זה רק דרך עראי, אין צריך להקפיד עליהם אלא מגיל תשע ומעלה. ובכל אופן צריך לפקוח עין ולהשגיח עליהם, ואפילו על אחים ואחיות, שלא יגיעו בסתר לדיבורים ומעשים בלתי-צנועים.

קל וחומר שאין להורים או למחנכים, לדבר עמהם בילדותם או בנערוּתם, על דברים אשר בין איש לאשתו שהצניעות יפה להם, וכנהוג מימות עולם. דלא כחדשים אשר מקרוב באו בשיטות חינוך שיסודם ושרשם בטומאה, ומרבים בעולם זוהמא רח"ל. פריצותם "פורצת" ועוברת כל גבול, והצניעות "מוצנעת" ומוזנחת בקרן זוית.

הלכות ריחוק מן העריות כג

ולבית-הכנסת, טוב מאד מנהג המקומות שאינם מכניסים ילדות כלל ועיקר בשעת התפילה, אפילו בגיל שנה או שנתיים.

כמו־כן לא תִלְמַד אשה זרה ילדים, לכל־הפחות מגיל תשע.

ולא יתרחצו אח ואחותו יחד, מאז שהבת בגיל שלוש והבן בגיל ארבע. ואין להביא ילד מגיל שלוש למקום שנשים מתרחצות, כגון חוף הים או בריכה. וכן לא ילדה מגיל שלוש, למקום שאנשים מתרחצים:

שיחה עם אשה ברחוב

יג. גנאי הוא לתלמיד־חכם לשוחח עם אשה בשווקים וברחובות, אפילו אם היא אשתו או בתו או אחותו, כיון שאין הכל בקיאים בקרובותיו וחושדים אותו, כמבואר בתלמוד וברמב"ם.

ויש מקומות שנוהגים שלא רק תלמיד־חכמים מקפידים בזה, אלא אפילו המון־העם, משום צניעות, ונמנעים מלדבר ביניהם אפילו תיבה אחת. וכל שכן שאינם מהלכים יחדיו ברחובות כלל ועיקר, אלא אשתו הולכת אחריו לכל־הפחות במרחק כמה אמות:יד. כל הרואה דבר־ערוה ואינו זן את עיניו ממנו, זוכה ומקביל פני השכינה, שנאמר (ישעיה ל"ג,

קדושת בני-ישראל פרק א'

כד

ט"ו, ט"ז) ועוצם עיניו מראות בְּרָע. מה כתוב אחריו, הוא מְרוּמִים ישכון. וכתוב (שם י"ז) מְלַךְ ביפיו תחזינה עיניך, בקרוב במהרה בימינו אמן:

ענייני פריצות ותועבה שבזמנינו

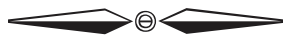
טו. חובה להתרחק כמטחוי-קשת מכל ענייני הפריצות והתועבה, ניאוף וכל דבר-נְבִלָה, המסיתים ומדיחים לכל פשע ועבירה, שנתרבו ונתרחבו בזמנינו בכמות מבהילה ובאיכות מחרידה, החריבו והשחיתו כל חלקה טובה. הלא המה ספרי הרשעים כתביהם ועיתוניהם, פרסומי הפושעים ציוריהם ותמונותיהם, מכשירי הטומאה וההרס שלהם, רדיו וידאו טלביזיה אינטרנט ודומיהם, סרטים ו"משחקי-מחשב" וכל כיוצא בהם. ואיסור חמור לקרותם ולראותם ולשמעם אפילו באקראי ודרך עֲרָאִי, ואין צריך לומר שלא להכניסם הביתה חלילה, לבל יהיו להם ולבני-ביתם לְפִוְקָה ולמכשול. ובודאי גרועים המה מעבודה-זרה, שעליה הזהירנו הבורא יתברך בתורתו הקדושה (דברים ז', כ"ו) ולא תביא תועבה אל ביתך. וידוע שהרבה בתים טובים מישראל, נהרסו ונחרבו בדורינו מקדושתם ומטהרתם באמצעותם:

יסודם ומהותם של-מכשירים טמאים אלו, מתרבות אנשים

הלכות ריחוק מן העריות כה

רעים וחטאים, הלקוחה מן המקולקלות שבאומות העולם, חסרי-צניעות רודפי-זימה ושקועים בזוהמא, הצופים ומופקרים ללא שום בושה וכלימה, וסכנתם הרוחנית גדולה ואיומה. וזאת לא רק לאנשים אלא אף לנשים, ומהגם לילדים ולילדות הקטנים וצעירי צאן-קדשים. ושומר ישראל, ישמור שארית ישראל:

פרק שני

הלכות שמירת הברית

איסור הוצאת ז"ל ותיקונו

א. המקום ברוך הוא ציווה לאברהם אבינו עליו השלום (בראשית י"ז, ט') ואתה את בריתי תשמור, אתה וזרעך אחריו לדורותם. ושמירת הברית כמשמעה, היינו כריתת הערלה, וכמפורש בפסוק שאחריו (שם י') המול לכם כל זכר.

אבל שלמותה של מצוה זו ואחת ממטרותיה, היא להישמר מטומאת העריות, דהיינו שלא יפגום חותם אות ברית קודש אשר בבשרו בשום ביאה של איסור, ואף לא בהוצאת זרע לבטלה כמו שיתבאר בפרק שלפנינו.

וזהו שנאמר (שם י"א) ונמלתם את בשר ערלתכם, והיה לאות ברית ביני וביניכם. דהיינו שקבע השם יתברך אות תמידי בגוף האדם, כדי שיזכור ללכת בדרכיו כל ימי חייו. ודוקא באבר הזה, לפי שהוא ראש התאוות, שנעשות בו עבירות רבות. כדי שבראות האדם את המילה החתומה בו, יפחד וימנע מלחטוא, ולא ישתמש בו רק לצורך מצוה, ובמה

קדושת בני-ישראל פרק ב'

כה

שמותר. כי הוא יתברך קדוש וטהור, ושונא זמה. ובסגולת שמירה זו, נדבק האדם בקדושת שמו יתברך, ונקרא צדיק:

ב. איסור גדול להוציא שכבת-זרע לַבְּטָלָה, ונחשב כְּאֵלוֹ הַרְג נפש (מפני שהיה ראוי להיות נוצר מזה זרע-קודש). כי לא נברא הזרע באדם אלא ליישב את העולם על-ידי פריה ורביה.

ולכן אותם שמנאפים בידיהם עד שמוציאים זרעם לבטלה, נאמר עליהם (ישעיה א', ט"ו) ידיכם דמים מְלֵאוּ. כמו שביארו רבותינו ז"ל בתלמוד (נדה דף י"ג ע"א).

ואמרו עוד שהעושה כן יושב בנידוי, וחשוב כבהמה וכו' וכאילו הביא מבול לעולם, וכאילו עבד עבודה-זרה וכו'.

וכתוב בספר הזוהר לרשב"י (פרשת בראשית דף נ"ו ע"ב, ופרשת ויחי דף רי"ט ע"ב), שעוון זה חמור מכל עבירות שבתורה. ומצינו שלפעמים נענש על כך חס ושלום שימותו בניו כשהם קטנים, או שיהיו רשעים, והוא בא לידי עניות.

ודורשי רשומות אמרו, הכל תלוי בַּמָּזַל, ראשי-תיבות ב'אינו מוציא זרע ל'בטלה, דהיינו שבגלל עוון זה באות על אותו אדם צרות קשות ומרות, ואפילו מזלו טוב נהפך לרע, רחמנא ליצלן.

ולא רק עליו בלבד באות צרות, אלא אף הרבים נלכדים בעוונות היחידים, כי כל ישראל ערבים זה לזה. וכל זה

מלבד שמחליש בכך מאד את כוח גופו ומאור עיניו:

ג. הלכך אסור לאדם שיִקְשֶׁה את עצמו לְדַעַת, דהיינו כגון בידיים, אפילו כשזה בלא שום הרהור רע, ועל דעת שלא להוציא זרע [כי בכל זאת חיישינן שבסופו של דבר יתגבר עליו יצרו ויוציא וכנזכר בהמשך הסעיף].

לפי שיש קישוי "שלא לדעת", שהוא בא מעצמו ושלא לרצונו אלא מתוך ריבוי הזרע בגוף, ובזה לא שייך לומר איסור. אך גם בזה צריך הוא לבטל את הקישוי, באופן שיתבאר לקמן בסוף הסעיף.

ואסור שיביא את עצמו לידי הרהור אשה, כי מדברים אלו יש חשש שיבוא לידי הוצאת זרע לבטלה.

גם יתרחק מכל הדברים הגורמים להרהור, וכמבואר לעיל בפרק ראשון הלכות ריחוק מן העריות.

ואם בא לו איזה הרהור, יִסִיעַ את לבו ויסיח את דעתו מדברי הַבָּאִי, לדברי־תורה, שעליה נאמר (משלי ה', י"ט) אֵילַת אַהֲבִים ויעלת חן וגו' באהבתה תשגה תמיד. ואין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן התורה. והקדוש ברוך הוא אמר לישראל, בְּנִי, בראתי יצר־הרע, בראתי לו תורה תבלין כמבואר בגמרא בקידושיין דף ל' ע"ב. ולכל הפחות אם אינו יכול ללמוד, יעסוק בזיכוי הרבים במצוות, ולא יראה שום דבר רע.

וידוע שאי-אפשר להילחם נגד הרהורים רעים, כי אדרבה גורם בזה מכשול יותר ויותר. והעצה היעוצה רק להסיח דעת, כדבר האמור לעיל, ובזה נמלט מהיצר.

גם צריך ליוהר מאד שלא יבא לידי קישוי, דהיינו שלא רק להקשות את עצמו ממש אסור כנזכר בתחילת הסעיף, אלא גם דברים הגורמים לכך בעקיפין.

לפייכך אסור לאדם לישון על גבו ופניו למעלה, או לְמַטָּה, אלא על הצדדים. [גם יכול לבוא מזה לידי טומאת קרי, עיין לקמן סעיף י"א].

וכן אסור ללבוש מכנסיים (או "תחתונים") צרים ומהודקים לגוף, אך מכנסיים שאינם מהודקים מותר, כי אינם גורמים לחימום וקישוי. אבל מדת צניעות שיהיו רחבים קצת.

ולא יסתכל בבהמה חיה ועוף כשמזדקק הזכר לנקבה, קל וחומר שלא להסתכל בציורים ובתמונות של פריצות ותועבה. והעצה לבטל מיד את הקישוי, שינעוץ את גְּדְלֵי אַצְבָּעוֹת רגליו בארץ, ויתלה את גופו עליהם, בלא להישען בידיים על הקיר וכדומה. וזאת כשהוא עומד. אך אם הוא יושב אז, ואינו יכול לעמוד מפני בני-אדם הנמצאים שם, ינעוץ את גודלי רגליו בארץ בחזקה:

ד. מי שאינו נשוי, אסור לו לאחוז באמה [הַאָּבָר שבו חותם

לא

הלכות שמירת הברית

אות ברית קודש, נקרא אמה בהרבה מקומות] להשתין, זולת מהעטרה ולמטה, דהיינו לצד הגוף. כי באחיזתו במקום זה, לא יבוא לידי חימום והרהור. מה שאין כן מהעטרה ולמעלה, דהיינו לצד הקרקע, ולכן אסור לאחוז שם אפילו בהפסק בנד, אלא אם כן הבגד עבה ואינו רך, או בסיוע הביצים.

וטוב להחמיר שלא יאחז מי שאינו נשוי גם מהעטרה ולמטה, כי הרמב"ם וכמה פוסקים מחמירים בכל אופן. ועוד מפני שיש מחלוקת וחילופי גירסאות אם מהעטרה ולמטה היינו לצד הגוף או לצד הקרקע, אבל העיקר לדינא שהאיסור הוא מהעטרה לצד הארץ, כאשר מעיד החוש שמשם הוא מתקשה.

ואחיזה האסורה, נראה דהיינו אפילו בהנחת אצבע אחת מתחת האמה, ולא רק בתפיסה בחוזק או בשתי אצבעות. ומותר למרוח שם משחה אם יש לו צער, באמצעות מקל וכדומה, דלא גרע ממטלית עבה.

ואם יש לו שערות רבות בבית-הערוה ורוצה לסרקם במסרק, יש להחמיר.

יש להחמיר שלא להרכיב החתן וכיו"ב על הכתיפיים: ה. כמו-כן אסור למי שאינו נשוי לנגוע בידו במבושיו (דהיינו בביצים), והוא הדין לכל סביבות הערוה, ואף לא

לב קדושת בני-ישראל פרק ב'

מתחת טַבּוּרוֹ וְמִטָּה. וגם כשהוא לְבוּשׁ, לא יכניס ידו שָׁם
מתחת לבגדו.

וּכְשֶׁרוּחֵץ גּוּפוֹ, מוֹתֵר אֶף לְמִי שֶׁאִינּוּ נִשְׁוִי לְרַחוּץ בְּכֹל
מְקוֹמוֹת אֵלּוּ דֶרֶךְ הָעֶבֶרָה לְפִי צוֹרֵךְ הַנְּקִיּוֹן בְּלִבְד בְּלֹא
לְהִתְעַכֵּב, וּבְלֹא שִׁירָאָה אִזּוֹ אֶת עֲרוֹתוֹ. וּפְשׁוּט דֵּהוּא הַדִּין
לְרַחֵצֵת הָאֵמָה בְּפָנֵי עֲצֵמָה, וְהַבִּיּוּצִים בְּפָנֵי עֲצֵמָן.

וּבְאֹפְנִים שְׁמוֹתֵר, הוּא אֶפִּילוֹ שֶׁנּוֹגַע אִזּוֹ בָהֶם בִּידוֹ. אֲבֵל
בְּאֲמִצְעוֹת סְפוּג ו"לִיפָה" וּכְדוּמָה, פְּשִׁיטָא טְפִי, שֶׁהָרִי אִין
בָּהֶם חוֹם כְּמוֹ הַיָּד, וְהוּוֹ לְהוֹ כְּעֵין דִּין אַחִיזָה בְּאֵמָה בְּמִטְלִית
עֵבָה:

ו. רְבוּתֵינוּ ז"ל לֹא נָחוּ וְלֹא שֶׁקְטוּ מִלְּהוֹדִיעַ חוֹמֵר עוֹוֹן זֶה,
וְהַפְּלִיגוּ בְּדַבַּר הָרַבָּה, וּכְגוֹן מָה שֶׁהִבְאֵנוּ לְעֵיל סְעִיף ב'.
וְכֵן הֶחֱרִידוּ וְהִרְעִישׁוּ עַל אֹדוֹתֵינוּ בְּסִפְרֵי הַמוֹסֵר וִירָאֵת־
שָׁמַיִם, וּמֵה־מְאֹד יִירָא לְנַפְשׁוֹ הָאִישׁ הַנְּלָבָב וְיִמָּס לְבָבוֹ וְיִהִי
לְמִים.

אֲבֵל צְרִיךְ אַחֲרֵי־כֵן לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּכְפָרָה (עֵיין לְקַמְן סְעִיפִים י"ד, ט"ז):
ז. רְאוּי שְׁלֹא לְהִסְתַּכֵּל בְּאַמְתּוֹ, וְקַל וְחוֹמֵר בְּשֵׁל זוֹלָתוֹ.
וּבְבֵית־הַמְּרַחֵץ, יִתְנַהֵג בְּצַנִּיעוּת, שְׁלֹא יִגְלֶה אֶת גּוּפוֹ יוֹתֵר
מִהַזְמַן הַהִכְרָחִי, וְיִכְסֶה עֲרוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא בְּפָנֵי בְּנֵי־אָדָם.
וְאֵם בְּמִקְרָה נֹזְדֵמָן לוֹ לְרֵאוֹת עֲרוֹת חֲבִירוֹ, אַעֲפ"י שֶׁאִין

לג

הלכות שמירת הברית

לעצום את עיניו, כדי שלא יראה כמתבייש בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, אך לא יסתכל:

ח. כדי שיוכל האדם להישמר מחטא זה, שהוא עיקר ושורש לכל העבירות שבתורה, צריך הוא להימנע מן הסיבות הגורמות לו להיענש שיבוא לידי כך. כגון לשמור את פיו מניבול-פה, ופשוט שצריך להימנע אפילו מניבול-פה שבלשון הגויים, אעפ"י שהוא אינו מתכוין לזה, או מתוך חוסר ידיעתו, כגון שרבים אומרים "ברדק" (במובן מהומה, "בלגן"), שבלשון רוסית זוהי מלה מגונה, ולפעמים הוא אף חילול ה' אצל השומעים שיודעים זאת.

מכל דבר-שקר, מרכילות, מלשון-הרע ומליצנות, וכן ישמור את אזניו משמוע דברים כאלו. גם יהא זהיר לקיים נדריו, ולא ירבה בדאגה, ולא יוציא מפיו ברכה לבטלה. וקודם שהולך לישון יעסוק בתורה, או יאמר ארבעה פרקים הראשונים מתהלים, ויזהר שלא לישון בחדר יחידי.

וכל זה מלבד היסוד והעיקר שצריך לשמור את עיניו מכל משמר שלא להתקרב ושלא להביט בנשים בכלל, ובמקושטות בפרט, וכל-שכן בחצופות ההולכות בגילוי שיער ובשר.

כי לא יכשל במכשול זה אפס מי שמטמא את עיניו ומהרהר בעריות, גם בלילה לא שכב ליבו במקרים רעים, כי יבהלוהו

לד

קדושת בני-ישראל פרק ב'

רעיוניו בחלומות זרים ובמעשה תעִתועים.

על כן ימנע את עצמו מכל דבר רע, בכלל זה גם שמירת האזניים מלשמוע ניבול-פה ודברי עבירה (כדלעיל בתחילת הסעיף) ולא שיחת נשים ושירתן, וכן שמירת האף מלהריח בשמים שלהן, וכל כיו"ב. למען אשר לא יפול בפח-מוקשים אשר בהם יוקְשִׁים בני-האדם אשר אין יראת-אלהים לנגד פניהם. ועיין עוד באריכות בספר טהרת הקודש מאמר שמירת הברית.

ולא עוד אלא שאפילו מלאכים קדושי-עליון, אם אינם נזהרים בזה הרי הם נכשלים, שנאמר (בראשית ו', ב') ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'.

השם יתברך יזכנו להיות מיראי שמו, שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, כנזכר בנוסח התחנונים שאחרי ובא לציון. וכאשר פירשו המקובלים זיע"א שהכוונה על קרי (אותיות ריק) והוצאת זרע לבטלה:

רחיצה עם אביו ורבו

ט. מותר לרחוץ עם כל אדם באותו בית-מרחץ, חוץ מעם אביו וחמיו ובעל אחותו ובעל אמו, משום הרהור. זולתי כשהבן קטן, נהגו להקל, ואין לזה גיל קבוע, אלא תלוי אם שייך בו טעמא דהרהור.

הלכות שמירת הברית לה

זכהיום דשכיחי אינשי דלא מעלו הבאים למקואות, מחטיאים אחרים ומתעללים בקטנים, הזהירו הרבנים שיפקח כל אדם על בנו.

זכן עם רבו המובהק (דהיינו שרוב חכמתו ממנו) אסור לרחוץ שם, מפני כבודו ומוראו. ואפילו אם היה האב צריך לבנו שישרתנו שם, כגון שהוא זקן או חולה, אסור.

אבל אם הרב צריך לתלמידו, מותר. ובמקומות שמכסים ערותם בבית המרחץ, אין איסור, אפילו כשאין אביו צריך לו כלל.

זהו הדין בנהר או בריכת מים וכיו"ב, אם הם מכוסים במים:

וצריך בבתי מרחצאות להתכסות ב"מגבת" גדולה וכיו"ב. וכבר צעקו על זה האחרונים ואין שומע. ובטהרת הקודש סוף חלק ב' מאמר מקוה ישראל פ"ו ופ"ז צווה ככרוכיא על שמסתכלים ערומים זה בפני זה וכו' ושראוי לכל ירא שמים שלא יתרחץ ברבים במקוה ולא יסתכל וכו' עכ"ד, [ולכן ילך בזמן שאין שם ריבוי בני-אדם]. וראה מאמר צניעות במקואות לקמן עמ' נ"ג.

ובספר דקדוק ההלכה דף תרע"א הובא שבעיר אחת נהגו שהבלן כשהיה רואה אותם שאסורים לרחוץ יחד, כגון בן שבא ליכנס למקוה, היה מודיעו שאביו נמצא בפנים, והיו חוזרים על עקבותיהם:

משכב זכור

י. וכן איסור חמור לבוא על זכר, ואפילו בלא להוציא זרע, וזהו הנקרא משכב-זכור.

והעוברים על זה, חייבים מיתה בסקילה, שנאמר (ויקרא כ', י"ג) ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה, תועבה עשו שניהם, מות יומתו דמיהם בם.

כי אין בביאה זו שום תועלת, מלבד שהעניין עצמו מאוס ומטונף מאד.

ולכן כדי להתרחק מעוון זה, אין לשני אנשים לשכב יחד, וכל-שכן אם הם רווקים, וצריך למחות ביד העושים כן.

אבל אין איסור שיתייחדו, כי לא נחשדו ישראל על האיסור המכוער הלז. אך במקומות שרבו בהם הפרוצים בעוון זה, צריך להתרחק מלהתייחד עם זכר.

וצריך להשגיח על זה ב"פנימיות" של תלמידים במוסדות וכיו"ב. ואדם החשוד על זה, צריך להיזהר בו מאד שלא יהא נמצא לבדו בחברת ילדים קטנים בפרט, שאינם יכולים להתנגד לו, ואפילו אם הוא מלמדם תורה.

וכן לא יצא תלמיד-חכם באותם מקומות לשוק כשגופו או בגדיו מבושמים, מפני החשד, לפי שזוהי דרך הפרוצים לעורר את יצר-הרע. וכן הוא המנהג שאינם מתבשמים.

אבל כדי להעביר את הזיעה, מותר.

וכן אין שום קפידא למשוך מי־ורדים על הידיים (והפנים) כדרך שרבים רגילים בזמני שמחה, או לכבוד שבת ויום־טוב וכדומה:

בעל קרי

יא. כתוב (דברים כ"ג,י) ונשמרת מפל דבר רע. ובפסוק שאחריו כתוב (שם י"א), כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה.

ללמדך שמתוך הרהורים רעים וכדומה, אף־על־פי שלא בא מזה להוציא ז"ל אז ביום, מכל־מקום עלול הוא לבא בלילה לידי קרי, שהיא טומאה היוצאה מגופו מאליה תוך כדי שינה. ולפעמים מתוך התמדת הקישוי, נעקר מקצת זרע ממקומו ויוצא אחר־כך בהשתנה.

זמי שראה חס ושלום קרי, כשיתעורר משנתו יטול ידיו, וגם ינקה את כל מה שנתלכלך, ויאמר בשברון לב:

רבנו של עולם, עשיתי זאת שלא בכוונה, רק בהרהורים רעים ובמחשבות רעות. לכן יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתמחוק ברחמיך הרבים עוון זה, ותצילני מהרהורים רעים וכיוצא בהם לעולם ועד, אמן כן יהי רצון:

לה קדושת בני-ישראל פרק ב'

ופשוט דהוא הדין אם ראה קרי כשישן ביום. ובפסוק שנזכר לילה, הוא מפני שדיבר הכתוב בהווה:

יב. בסעודת הלילה טוב לאדם שלא ירבה באכילה ושתייה, ושלא יאכל דברים המתממים את הגוף כגון בשר וְשֶׁמֶן, מאכלי-חֵלֶב וּגְבִינָה, ביצה אתרוג ושום. גם לא ישתה יין וְשֶׁן, וכן שאר משקה חריף, כי דברים אלו עלולים לגרום לחטא זה. ואם אכל ושתה, ימתין מלישון עד שיתעכל המאכל קצת:

טבילה ונקיון לבעל קרי

יג. מדת חסידות לקדש את עצמו על-ידי שיטבול במקוה כשרה לפני שיתפלל, אם ראה קרי חס ושלום. ולכל-הפחות ירחץ ממתניו וְמִטָּה, או ישפשף ירכותיו במים, אם אינו יכול לרחוץ את כל גופו, וכך יעשה קודם שילמוד תורה. אבל מצד ההלכה, די לרחוץ ולהתנקות מהזרע עצמו, שהוא דבר מאוס וטמא, ולא ישאר דְּבוּק מִמֶּנּוּ בְּבָשָׂרוֹ אֲפִילוּ טִיפָה פְּחָרְדָּל.

ועיקר הטהרה, הוא לימוד התורה עצמה, כמו שאמר נעים זמירות ישראל (תהלים י"ט, ח', י') תורת י"י תמימה וגו' יראת י"י טהורה עומדת לעד.

כי דברי-תורה אינם מקבלים טומאה, דהיינו שהטהרה דבוקה בהם לעד בלא להיפרד. וכמו שנאמר (ירמיה כ"ג, כ"ט)

לט

הלכות שמירת הברית

הלא כה דברי פֶּאֶש נאום י"י. מה אש אינה מקבלת טומאה,
אף דברי־תורה עומדים בטהרתם לעולם:

תשובה וכפרה

יד. כלל גדול בידינו שאין דבר העומד בפני התשובה.
לכן אף שנכשל האדם בעוון המר הזה, אין לו להתייאש
כלל ולא ליפול לעצבות חלילה וחם, ולא ידאג אפילו אם
נכשל פעמים רבות רחמנא ליצלן. וידוע ידע כי זו אחת
מתחבולותיו של יצר־הרע, אחר שהצליח להחטיא את
האדם, מייאשו ומראָה לו שבלאו־הכי הוא פגום ואין לו
תקנה [ולא כן הוא, רק צריך להתאמץ מאד בתשובתו], כדי
להרחיקו ולהפילו מטה מטה.

ולכן אדרבה יתחזק בשמחה לדפוק על דלתי התשובה,
לשפוך שיחה, לדרוש סליחה, ולהתוודות באנחה, לפני
אדון האדונים.

וצריך להשתמש לזה במדת העקשנות להיות חזק ואמיץ
מאד לעמוד על עָמְדוֹ, שאף כשהוא נופל חם ושלוֹם יחזור
ויעמוד, וכמו שנאמר (משלי כ"ד, ט"ז) כי שבע יפול צדיק, וְקָם.
ועיקר התיקון הוא בלימוד תורה בעמל ויגיעה.

ומה־טוב אם יוכל לעשות סיגופים ותעניות כמבואר

בספרי המקובלים.

ובפרט מסוגלים לזה ימי שני וחמישי של פרשיות שסימנם שׁוֹבְבִים הַת, דהיינו ראשי תיבות ש'מות ו'ארא ב'א ב'שלה י'תרו מ'שפטים ת'רומה ת'צוה, ובפרט בשנה מעוברת:

פו. מלבד המובא בסעיף הקודם, נתנו בספרים הקדושים הרבה תיקונים לעוון זה, ולזכות את הרבים נכתוב כאן קצת מהם בקיצור. (א) להתפלל בכוונה ובבכי. והבכי מתקן פגם העיניים, שהוא שורש החטא. וכמו שרמז דוד המלך ע"ה (תהלים קי"ט, קל"ו) פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך, וכנודע. וכן מצוה לבכות על המת.

ואמירת בריך שמייה בעת הוצאת ספר-תורה, גם כן מסוגלת לכפר עוון הקרי, ועיקר זמן אמירתו היא במנחה של שבת. וע"ע בספר שומר אמונים להר"א ראטה במאמר פתחו שערים, שהאריך בגודל התיקונים הנעשים על-ידי אמירת אמן, ובפרט אמן יהא שמייה רבה, ובגודל הסגולה והכפרה ושבירת הקליפות הנעשים על-ידי הענייה.

(ב) להיות מעשרה הראשונים בבית-הכנסת.

(ג) לעלות לתורה לפחות פעם אחת בכל חודש, כגון על-ידי קנייה, אבל לא יעלה בלא רשות.

(ד) לשמור שבת כהלכתו ולענגו.

(ה) כשהוא עושה איזו מצוה, יעשנה בכה ובזריזות עד שיתחמם ויזיע בה, ובפרט בהכנת המצות לפסח.

(ו) לכבד ולאהוב לומדי-תורה.

(ז) לגדל בניו לתלמוד-תורה, ולהדריכם ביראת-שמים.

(ח) לגדל יתום בתוך ביתו, ויתנהג עמו כמו עם בנו.

(ט) להרבות בצדקה לעניים, וראוי ליתן גם בסוף הזמירות שחרית באמירת ויברך דוד, שהוא מתיקוני הברית.

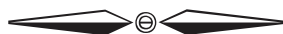
(י) לעסוק במצות הכנסת-כלה, ובקרנות צדיק פרק ג' אות ס"ז כתוב בשם זרע קודש בזה"ל, יטרה בהכנסת חתן וכלה וישמחם ע"כ.

י"א) להדר להיות סנדק שימולו ילדים על ברכיו.

י"ב) לקום בחצות לילה לומר תיקון-חצות בבכי. ואם אי אפשר לו לקום בחצות לילה, יאמר תיקון-חצות אחרי כן.

י"ג) לבחור במדת הענוה, וכאשר ישמע שמחרפים אותו ישתוק וימחול.

י"ד) לאהוב שלום ולרדוף שלום, כמדתו של אהרן קדוש ה' שהיה אוהב שלום ורודף שלום, וזכה להבטחה (מלאכי ב', ה') "בריתי" היתה אתו החיים והשלום:

פרק שלישי

הלכות איסור ייחוד

איסור ייחוד

א. אסור להתייחד עם שום אשה, בין פנויה ובין נשואה, בין ישראלית ובין גויה, בין קרובתו (כגון דודתו או חמותו או כלתו, וכן לאשה עם דודה או חמיה או חתנה, וכדומה. (ועיין לקמן סוף סעיף ד') ובין אינה קרובתו, בין אם היא ילדה (עיין לקמן סעיף ג') ובין אם היא זקינה. כי דבר זה עלול לגרום גילוי ערוה חס ושלום, ברצון או באונס:

מה נחשב ייחוד

ב. ייחוד, פירושו שנמצאים לבדם בבית אחד שדלתו נעולה, או שאין רשות לאדם אחר שיכנס לשם, גם אם הם בחדרים נפרדים, וכן אם הם במקום שומם מאין עובר, וכל כיוצא בזה, אפילו אין כוונתם לשהות שם אלא למשך זמן קצר מאד.

ואם הדלת סגורה ולא נעולה, מותר (ועיין עוד לקמן סעיף י"א).

מד קדושת בני-ישראל פרק ג'

ומדרכי הצניעות, שתישאר הדלת פתוחה לכל-הפחות מעט:

קטן וקטנה, חלוש וזקן

ג. עם קטנה עד גיל שלוש שנים, מותר להתייחד. וכן קטן עד גיל תשע שנים, מותר לאשה להתייחד עמו. ומעל גיל זה, אסור, ואפילו אם הם "מאומצים" או "חורגים".

ואדם חלוש, וכן זקן מופלג שאפסו חושיו ותשש כחו, יש אומרים שאף-על-פי כן אסור בייחוד:

זהירות מאיסור ייחוד

ד. צריך לשים לב שלא להיכשל באיסור ייחוד במקומות עבודה משותפים, וכן אשה או נערה ההולכת לבית אחרים לשמור על תינוק ("בֵּיבִי סִיטָר"), וכן פנוי ופנויה הנפגשים קודם חתונתם. [א] וכן אשה המבקרת אצל רופא, או איש המבקר אצל רופאה או "אחות".

[א] אין להפריז במספר הפגישות ובאריכותן שעות על-גבי שעות, זולתי לפי צורך ההיכרות (ובדרך כלל מספיק כארבע פגישות) שיוכלו להחליט בלב שוקט ובוטח. ואם הם מסופקים, יתייעצו עם תלמידי-הכמים מנוסים. ויזהרו שלא יפְּשלו באיסור ייחוד,

דהיינו כגון שלא ינעלו את דלת החדר, ושלא ילכו במקומות חשוכים, או שוממים

מה

קדושת בני-ישראל

והאיסור הוא בין על האיש בין על האשה, ולכן על כל אחד מהם מוטל לפתוח את הדלת, או לצאת, ואפילו אם השני אינו יודע שיש איסור בדבר, [והדעת נותנת שיש לעשות זאת (פתיחת הדלת, או היציאה) בצניעות, ר"ל בלי להסביר שזה מפני ייחוד]:

מאין עובר, וכדומה. וכן ישמרו על נפשם מלהיטייל אז במבואות המטונפות במראות אסורות של-פריצות, ולא בכניסה לבתי-מלון ("לובי") כתועבות הגויים ופורקי-עול וכדומה:

גם צריכים הם לזכור כי כל עוד שלא נישאו, דינה כשאר אשה שנוהגים בה כל דיני ריחוק מן העריות, וכדלעיל פרק ראשון. ואף-על-פי שהיא פנויה, הרי בזמנינו נישאות כשהן גדולות, ונמצא שהיא נדה. ואם בא עליה, שניהם חייבים כרת רחמנא ליצלן. ורק לנשואה מותר ומצוה לטבול. הלכך צריכים הם אף להיזהר שלא להתקרב אחד לשני, כדי שלא יבואו לידי נגיעה כלל ועיקר, גם לא באצבעות ידיהם, ואף לא בהפסק בגדיהם. ולא ישוחחו בקלות-ראש, ולא יוציאו מפיהם דברי אהבה וחיבה, ואפילו ב"טלפון". אלא יתנהגו בכבוד ויקפידו על כל גדרי הצניעות. וכל שכן שאסור להם להתקרב בחיבוק ונישוק, שהם איסורים חמורים מאד. וחלילה להם מלדבר אף על ענייני ודיני טומאה וטהרה ודומיהם, דברים שהצניעות יפה להם [וזולתי עם הרב שמלמד אותו סמוך לנישואין, והרבנית שמלמדת אותה]:

וחם ושלום שתבוא לפגישה כשהיא מבושמת שהריח נודף ממנה, ולא מקושטת מדאי. גם ראוי שלא יאכלו ולא ישתו יחד על שלחן אחד בפני עצמם, כדי שלא יבואו לידי קירוב-דעת. ולא ילוננו בדירה אחת, אפילו אם הוא יישן בין האנשים והיא בין הנשים. קל וחומר שלא יישנו באותו חדר אף-על-פי שאינו נעול. ולא טוב הדבר שהורגלו כיום בכמה מקומות, שהוא בא אחרי השידוכין לבקר בבית הוריה במשך כל יום השבת, וכן היא באה אצלם לשבת אחרת, אף על פי שבזמן השינה הוא או היא הולכים לבית אחר. ויש לעיין בכל זה, וביתר ענייני פגישות לצורך נישואין, בשלחן ערוך המקוצר הלכות שידוכין סימן ר"ה מסעיף י':

ייחוד ב"מעלית"

ה. "מעלית" אין בה איסור ייחוד, כיון שאחרים יכולים לפתוח בכל קומה וקומה, או על-כל-פנים תוך זמן מועט מאד. ודוקא במקומות ציבוריים, כגון בתי-חולים ובניינים משרדיים. אבל בבתים משותפים, ראוי להימנע משום צניעות, ומשום הרחק מן הכיעור, והכל לפי העניין:

ייחוד בנסיעה ב"מכונית"

ו. גם בנסיעה ב"מכונית" אין איסור ייחוד בדרך-כלל, כיון שמצוי הרבה נוסעים בכבישים במכוניותיהם, או הולכים ושבבים ברחובות, שיכולים לראותם דרך החלונות.

אך בסמטאות חשוכות או ברחובות צדדיים או במקומות נדחים [או שחלונות המכונית מוגפים], וכן בשעות הלילה המאוחרות אף בעיר גדולה, אסור, ואפילו אם הנסיעה קצרה:

איש אחד עם שתי נשים

ז. ישנם חמישה אופנים, שמותר בהם ייחוד איש אחד עם שתי נשים. א) אם הן כלה וחמותה, ב) או שהן צרות [דהיינו נשואות לאיש אחד], ג) או אשה ובת חמותה, ד) או אשה ובת בעלה, ה) או ששתיהן יבמות [דהיינו נשואות לשני אחים. שאם ימות אחד בלא זרע זקוקה להתייבם לאחיו].

מז

הלכות איסור ייחוד

כי מפני שהן שונאות זו את זו, אינן מחפות זו על זו, ולכן האחת יראה לזנות בפני השנייה.

וכן מותר להתייחד עם אשה שיש עמה קטנה, או קטן, כשהם מגיל שש או שבע עד תשע. כי היא יראה אם תזנה בפניהם, שהם יגלו את סודה:

ייחוד עם קרובי־משפחה

ח. האב מותר להתייחד עם בתו, והאם עם בנה, גם כשהם נשואים, ואפילו לגור עמהם בקביעות. ויש אומרים שהוא הדין לנכדיהם ושאר יוצאי חלציהם:

ט. אח עם אחותו, יש אומרים שמותר להם להתייחד לפרקים (גם אם היא נדה, ואפילו נשואה) רק לא יגורו יחד בקביעות. וכן הוא מנהג העולם להקל. וטוב להחמיר אם אפשר:

ייחוד אשה עם כמה אנשים, ולהיפך

י. אשה אחת או שתיים, גם אם הן כשרות וצדקניות, אסורות להתייחד אפילו עם הרבה אנשים, דהיינו עשרה או יותר, אף־על־פי שהם כשרים וצדיקים ותלמידי־חכמים. הן בלילה והן ביום, הן בשדה והן בבית שבתוך העיר, וכל

כיוצא באלו. [ב]

אבל אם אחת מהן לפחות, היא אשתו של אחד מן האנשים, מותר, גם אם הם אנשים רגילים. ואם הם פרוצים, לעולם אסור להתייחד אפילו אם הם רבים, אלא אם כן נשותיהם עמהם.

ובכלל פרוצים, אותם בני-אדם המסתכלים ב"טלויזיה" הטמאה וכדומה לה, או הקוראים בספרים וכתבים של זמה ותועבה.

כמו־כן איש אחד, אסור להתייחד בכל האופנים דלעיל, אפילו עם נשים רבות, אלא אם כן אשתו נמצאת עמהם. ואין היתר להתייחד אלא שלוש נשים (וכל־שכן יותר) עם שלושה אנשים (וכל־שכן יותר), כי אין לחשוש לפריצות גדולה כזו אפילו באנשים רגילים. אך אם הם פרוצים, אין להקל גם באופן זה:

[ב] כך הדין לפי מנהג הספרדים והתימנים. אך האשכנזים מקילים בזה, וסוברים שמותר לאשה אחת להתייחד עם שני אנשים כשרים, אם זה בעיר ובשעות היום. אבל בשדה, או בלילה אפילו בעיר, אסור להתייחד אלא אם כן הם שלושה אנשים.

ייחוד כשבעלה בעיר, או בבית פתוח

יא. אשה שבעלה נמצא באותה עיר, אין חשש להתייחד עמה, מפני שאימת בעלה עליה. וזה אפילו כשהעיר גדולה. וכן בית שפתחו פתוח לרשות הרבים (ואף אם הוא סגור אלא שאינו נעול, וכדלעיל סעיף ב'. וכן אם הדלת פתוחה לחדר המדריגות), אין שם איסור ייחוד ביום ובתחילת הלילה, כל זמן שבני אדם עוברים ושבים ברחוב, כיון שאפשר להיכנס.

והוא הדין אם יש חלון שאפשר לראות דרכו.

אך אם היה ליבו גם בה, דהיינו שהוא רגיל אליה כגון שגדלה עמו או שהיא קרובתו, וכן אם בעלה הזהיר אותה שלא תתייחד עם איש זה, הרי אלו אסורים להתייחד אפילו כאשר בעלה בעיר, ואפילו בבית שהפתח פתוח לרשות הרבים:

דירת תלמיד חכם בחצר שגרה בו אלמנה

יב. לדעת רבינו הרמב"ם ומרן השלחן ערוך, אסור לתלמיד-חכם לגור בקביעות בחצר שגרה בו אלמנה (והוא הדין שלא לגור בבניין-מגורים משותף, כמו שמצוי בזמנינו, ואפילו הם בקומות נפרדות) אף-על-פי שאין בזה משום ייחוד, מפני החשד. ואם אשתו עמו, מותר:

פרישה מן העריות

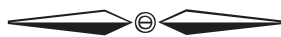
יג. אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם, אלא הפרישה מן העריות והביאות האסורות, לפי שנפשו של אדם מתאוה אליהן ומחמדתן.

הלכך מוטל על האדם לכופ את יצרו־הרע וְהַחֲזֹק ביותר בדבר זה, ולהרגיל את עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה, כדי להינצל מהן. ויזהר וישמר מן הייחוד, שהוא הגורם הגדול.

וכן יתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים. קל וחומר שיברח ולא יתקרב כלל לדברים המתועבים, ויפנה ליבו לדברי־תורה שנמשלה לאִילַת אֶהָבִים:

בזמנינו כל ירידת נשמות בני-אדם לעולם, לתקן את ענייני הקדושה

יד. בכל הדורות, הדבר הקשה ביותר בתורה לרוב בני-אדם לקיים, הוא הפרישה מן העריות. הלכך מוטלת חובה על האדם לכופ את יצרו הרע, ולהיזהר ולהישמר מכל דבר רע, ובפרט מן הייחוד, שהוא הגורם הגדול לעבירה. קל וחומר בזמנינו שפני הדור כפני הכלב רחמנא ליצלן, ובעוונותינו הרבים פֶּרְצָה הפריצות שמדור המבול לא היתה כמותה, רָבְתָה ונתלבתה התאוה, לכן צריכים לדעת כי כל ביאת האדם כיום לְעוֹלָם, היא לתקן את ענייני הקדושה. הנשים בצניעותן, והגברים בשמירת העיניים והמחשבה. ואמרו חז"ל (מסכת דרך ארץ רבה סוף פרק א') שכל הרואה דבר-ערוה ואינו זן את עיניו ממנו, זוכה וּמְקַבֵּיל פני השכינה, שנאמר (ישעיה ל"ג, ט"ו. ט"ז) ועוצם עיניו מראות פְּרָע. מה כתוב אחריו, הוא מְרוֹמִים ישכון. וכתוב (שם י"ז) מֶלֶךְ בִּפְיוֹ תַחְזִינָה עֵינֶיךָ, בקרוב במהרה בימינו אמן:

מאמר צניעות במקואות

מתוך הספר נפלאות מתורתך (ויקרא י"א, ל"ו)

להגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

נחוץ לתקן הנהגות הצניעות במקואות ובבתי מרחצאות בזמנינו * צריך ללכת עטוף באלונטית (מגבת) עד מקום רחיצתו וטבילתו, וכן בחזרתו * גם פשיטת המכנסיים הקטנים ולבישתם, יעשה כשהאלונטית כרוכה עליו * פגם גדול להסתכל באנשים ערומים * צריך שיהיו מחיצות בין המקלחות * הפוגש חבירו ביציאתו מבית הטבילה, יאמר לו, תְּטָהֵר. והלה ישיב, וחטאתך תִּכָּפֵר * בכניסתו יאמר לו, רְחַץ וְטָהֵר. וישיב כנזכר לעיל * למסתפר אומרים, שפר גיזך וכו'

י"א, ל"ו. מקוה מים יהיה טהור. א) מה-מאד שגבו מעלות הטבילה במקוה לבעלי קְרִיין, כפי שתיקן עזרא הסופר. וכמו שיתבאר בס"ד בדברינו דלקמן ריש פרשת אמר, על פסוק אמר אל הכהנים וגו' לנפש לא יטמא. אבל נחוץ להעיר בעניין הנהגות הצניעות בבתי המרחצאות והמקואות בזמנינו, שהן צריכות תיקון גדול. ויעויין שם ד"ה והאידנא:

ואנשי תימן וכל-שכן חכמיהם וזקניהם, כשעלו לארצנו הקדושה וראו מה שראו במרחצאות ובמקואות כאן, נדהמו למראה עיניהם. וכבר הארכתי על זה בס"ד בעיני יצחק על שלחן ערוך המקוצר חלק אבן-העזר הלכות שמירת הברית סימן ר"ד אות מ"ו שצריך לכסות אז ערותו בבגד, ולא ילך ערום בפני הבריות. ושהמנהג הרע הזה לילך שם בלא לבוש, נתפשט בארץ ישראל על-ידי אחינו האשכנזים יעוש"ב, ואין צורך לכפול הדברים:

וזכור לטוב אחד מזקני עי"ת צנעא, הוא ר' דריין ב"ר יחיא דריין זצ"ל, שמיתה בכך. ואמר לי בחומרא, אל תלמדו מהם, אינם מתביישים על עצמם. אל תנהגו כמותם. תלכו מכוסים ע"כ. וזאת כפי מה שביררתי כי המנהג היה ידוע במרחץ המחומם שבעיר צנעא, שאין אדם הולך בגילוי בשר, אלא מכסה ממתניו ועד ברכיו בבגד שהביא עמו מביתו לצורך זה, ונקרא בשם מְסִתָּר, או מְיָזָר, שהוא סדין שעוטפו שם סביב, ואינו פושטו עד שיושב במקום שירחוף שם [תוש לא היה, דהיינו זרם מים מכלי מנוקב, רק היו שופכים מים חמים בכלי על גופם מתוך קערה]. וכשמסיים, מתכסה בו ויוצא משם ומסתפג במגבת, ולובש בגדיו. ואם אירע שם שמישהו הלך ללא כסוי הנזכר, היה נחשב לחצוף ובזוי, כגון שנודע לי מאחד הרבנים במעשה שהיה פעם אחת:

והוסיף כאן ידידי הראח"כ שליט"א, כי כל הרחיצה שם, היתה מיושב, לפי שאז אין הערוה נראית לאחרים. ונזהרו שלא לעמוד כלל, כמו שיש ללמוד ממה ששמעתי מפי אבא מארי זלה"ה, שהוא ואביו ואבי-אביו היו סוחרים בשמן, והיו מביאים בקבוק שמן למרחץ, וסכים ממנו כל המתרחצים. וכשרוצים להעביר הבקבוק מזה לזה, אינם עומדים והולכים זה אצל זה, אלא מגלגלים אותו על גבי קרקע המרחץ, ולפיכך השתמשו לצורך זה בבקבוק ממזכוכית עבה וחזקה לבלתי ישבר. ומה שכתב מעכ"ת וכשמסיים, מתכסה בו וכו', אני שמעתי מפי אבא מארי זלה"ה, שדוקא בהליכה מכסה עצמו בבגד. אבל בחזרתו, יושב על ברכיו והולך על ארבע, באופן שאין ערותו נראית לאחרים. ונראה שעשו כך כדי שלא להרטיב הבגד במים. או מאחר שכבר הם יושבים. אנב, זקיני ר' אהרן אפרים הכהן זצ"ל היה נוהג כך ללכת על ארבע, כשקם בבוקר משינתו והלך ליטול ידיו. כי כלי הנטילה היו רחוקים יותר מארבע אמות, וסבר שבאופן זה אינו בכלל הליכה ארבע אמות בלא נטילת ידים. אבל הנשים עשו כמו שכתב מעכ"ת, שכיסו ממתניהן ולמטה (אבל לא למעלה) בהליכתן ובחזרתן, בבגד הנקרא מסתר (ולא מיזאר), כפי ששמעתי עכ"ל נר"ו:

זמה שנזכר בכמה מקומות שבני אדם עומדים ערומים

במרחץ, כגון בשבת דף י. וברמב"ם פרק ד' מתפילין הלכה כ"ב, אולי הם פירשו כי אין הכוונה לעמידה ממש, אלא לשון עכבה, כדאשכחן בכמה דוכתי, כגון שכתבתי בס"ד בשולי המעיל הלכות תפילה סימן ו' אות קמ"ד ד"ה ובהא, לגבי הא דסנהדרין דף י"א. שהאבלים עומדים אחר הקבורה וכו', שיש נוהגים לשבת אז, שהם מפרשים כי עמידה זו לשון עכבה יעו"ש. ואכן ברש"י כתובות דף ח' ריש ע"ב מפורש שמושיבים אז את האבל. ועיין עוד תוספות יום טוב פרק י"ב דיבמות משנה ו' ד"ה מצוה על כל העומדים. אי נמי נהגו צניעות יתירה בעצמם לשבת, אף שמן הדין אין קפידא. וכדאשכחן דכוותה בעניינים דומים:

ובזמנינו, אפשר לכסות באלוֹנְטִית, הנקראת כיום בשם מגבת, הן בהליכתו והן בחזרתו. וז"ל ראשית חכמה פרק דרך ארץ בשער ד', דרך ארץ אדם בבית המרחץ, יתרחק מכל אדם בשעה שהוא רוחץ, ויכסה ערותו, ויעצים עיניו מראות ערות חבירו, וימעט בדבריו יעו"ש. ולקמן בסמוך ד"ה אכן, וד"ה וביתר:

(ב) וכזאת כתוב בטהרת הקודש למהר"א ראטה חלק שני מאמר מקוה ישראל פרק ז' דף תשמ"ז, כל מי שיראת ה' נוגעת בלבבו, יפשוט מלבושיו בצניעות, כמו שנהגו קדושים צדיקים וחסידים וכו' ילך עם כותנתו [חלוק פנימי, או גופיה

ארוכה המכסה את הערוה כמו שהיה נהוג בעבר. יב"ן] וכו' עד סמוך למים, ושם יפשוט כותנתו, כמובא בשלהן ערוך הגר"ז סימן ב' סעיף ב' וכן הוא בפרי מגדים, וכן נהגו תמיד כל הצדיקים והסידים ויראי שמים אמיתיים. ולא ייבוש מפני כסילים המלעיגים וכו' וככה הנהגתי בעז"ה לכל התלמידים המקשיבים לקולי. ויזהר מאד מלהסתכל באנשים ערומים, שזה פגם גדול מאד כמובא בספרים הקדושים, וכל-שכן שיבוא על-ידי זה להסתכל בקשת חבירו וכו' ע"כ. והובאו דבריו גם-כן על-ידי הרי"י לוגאסי שליט"א בספר אור לנתיבותי נתיב כ' דף קפ"ט:

ובאור לנתיבותי שם בדף קפ"ו הוסיף (מדנפשיה, ודוק) ילך למקוה בזמנים שהמקוה פנוי מבני אדם וכו'. כמה מכוער הדבר שיש היום במקואות, שמהלך האדם ערום מתחילת החדר של-מקום הלבישה, ששם פשט את בגדיו, עד המרחץ. ולמה לא לנהוג בבושה וכו' לפחות לעטוף עצמו במגבת, ולהלך עטוף עד הגיעו למרחץ ע"כ. גם פשיטת המכנסיים הקטנים, ולבישתם לאחר רחיצתו וטבילתו, ראוי לעשות כשהאלונטית עוטפת וכרוכה סביב גופו מן המתניים ולמטה:

ולגבי הסתכלות באנשים ערומים (הנזכר לעיל ד"ה וכזאת) הוסיף בטהרת הקודש שם לספר בשם אחד חסיד וקדוש,

שעמד פעם אחת אצל אחד מגדולי הצדיקים המפורסמים, והיה המדובר אודות אחד מאנשי חסידיו שצריך לשרת בצבא. ואמר אחד, הוא בודאי יצא לחירות, כי יש לו מום בגופו. שאל אותו הצדיק, מהיכן ידעת זאת. השיב לו, שראה אותו במקוה. והתחיל לצעוק זה הצדיק, היתכן להסתכל באיש ערום. וכי לא ידעת שזה פגם גדול מאד. והוכיחו זמן רב על כך עכ"ד:

(ג) ולכאורה יש להעיר דעל-כל-פנים מן הדין אין איסור להסתכל באנשים ערומים, באופן שנזהר שלא להסתכל בערותם, שכן יש להוכיח מהרמב"ם פרק כ"ה מאישות הלכה ב' ומהשלחן ערוך אבן-העזר סימן קי"ז סעיף ו' לגבי מומין שהבעל טוען על אשתו אחרי הנישואין, שאם היה שם מרחץ, אין טענתו מתקבלת, לפי שהוא בודקה על-ידי קרובתו, שהרי "הכל" רואים אותה ערומה במרחץ, ואם-כן בודאי ידע מהמום ונתפיים. ואם היה דרכן להיחבא ולהתנכר אף במרחץ, והבת רוחצת שם בבית (ר"ל חדר) קטן לבדה, טענתו טענה ומפסידה כתובתה יעו"ש, הרי שהדבר תלוי במנהג המקומות. ועיין מ"ש בס"ד בתשובותי עולת יצחק חלק ג' בעניין כיסוי הפנים לנשים, אות א' ד"ה ראיותיך. ומנשים נלמד לאנשים. דהא אם תמצי לומר כי בראיית איש ערום על-ידי איש אחר היישינן שיבואו לידי

מ"ז רח"ל מתוך החימוד [ואף שבטהרת הקודש דלעיל כתב שני טעמים אחרים, א' שזה פגם גדול מאד, ב' שיבוא על-ידי זה להסתכל בקשת הבירו. אולי זהו עצמו המכוון בטעמו הראשון, אף שמלשוננו משמע דמיירי בפגם רוחני. וצ"ע], הרי גם בנשים בהדי הדדי איכא למיחש כי האי גוונא שיבואו לסולל זו בזו:

ויש לרחות דשאני נשים דלא שכיח בהו הרהור כל-כך כאנשים כנודע, וכדמשמע נמי מהא דאשכחן שהבן אסור לרחוץ עם אביו וכיוצא בזה, אבל לא נזכר בת עם אמה וכיוצא בזה, ונראה שהוא מהאיי טעמא, וכמ"ש בס"ד בעיני יצחק על שלחן ערוך המקוצר חלק אבן-העזר הלכות שמירת הברית סימן ר"ד אות מ"ד ד"ה ואתי. והגם דאיכא למימר שאין זו ראייה, כי הרי בכל דיני כיבוד אב ואם ומוראם נזכר רק אב ובנו, או אם ובנה, וסמכו על המבין דהוא הדין לבת. מכל-מקום בנדון דידן נראה דלא אתו עלה אלא מצד הרהור, וכמו שביארנו בס"ד שם ד"ה ומשמע. עוד יש לרחות אליבא דהסוברים שאיסור נשים המסוללות זו בזו אינו אלא מדרבנן, הגם שלמדוהו בתורת כהנים מן הפסוק (לקמן י"ח, ג') כמעשה ארץ מצרים, כיעויין בהרחבה באוצר הפוסקים אבן-העזר סימן כ' דף כ"א ס"ק ט"ו. ולא עוד אלא שאינן נענשות מן הדין על כך רק "ראוי" להכותן מכת מרדות כלשון הרמב"ם פרק כ"א מאיסורי ביאה הלכה ח'

ושלחן ערוך אבן-העזר סימן כ' סעיף ב'. מה שאין כן מ"ז שברור כי הוא אסור מן התורה וענשו בסקילה, כמו שנאמר (לקמן כ', י"ג) ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה וגו'. ועיין עוד שו"ת תורה לשמה סימן תמ"א:

אכן ממקום אחר יש לדון דשרי, והוא מלשון הראשית חכמה דלעיל ד"ה ובזמנינו, ויעצים עיניו מראות ערות חבירו, משמע דבשאר גופו לית לן בה. ואולי יש לחלק, דלעניין ערוה אפילו ראייה בהעברה בעלמא אסור, וכדנקט בלשון מראות. ומשום הכי כתב שיעצים עיניו, דהיינו שלא יבוא אפילו לידי ראייה בלא כוונה. אבל שאר הגוף דוקא מהסתכלות, דהיינו התבוננות כנודע, יש ליזהר. וגם לפי המציאות אי אפשר שלא לראות כלל. ולכן נקט בזה בעל טהרת הקודש לשון הסתכלות, כדלעיל ד"ה וכזאת. ומה שכתב במעשה (דלעיל ד"ה ולגבי) "שראה" אותו במקוה, כך אמר אותו אדם להצדיק את עצמו, אבל הצדיק הבין מתוך העניין שהסתכל, שלולא כן לא היה יכול לדעת אותו מום, לכן אמר לו היתכן "להסתכל". [וממילא אולי אין ראייה מדברי הרמב"ם בהלכות אישות, כי אפילו בראייה בעלמא רואים את המומים שבגופה. ומהגם דנקט הכל "רואים" אותה ערומה, לשון ראייה]. ויתכן שאף הם מודים דמדינא לית לן בה אפילו הסתכלות ממש, וכן נראה מהלשון שזהו פגם, דמשמע אבל לא איסור. ולפעמים יש צורך בכך, כגון לענייני שידוכין:

אבל יש ראייה ברורה לענ"ד בס"ד שאין איסור בראייה, מדאשכחן גבי מלך וכהן גדול שאסור לראותם ערומים מפני כבודם, אלא שכהן גדול אם מחל על כבודו ורצה שירחצו אחרים עמו הרשות בידו, כיעויין סנהדרין דף כב. ובתוספתא שם פרק ד' הלכה א', וברמב"ם פרק ג' מכלי המקדש הלכה ג' ופרק ב' ממלכים הלכה ג'. שמע מינה דבשאר אינישי פשיטא דלית לן בה מדינא:

(ד) זבִּקֹנֶטְרִים מיוחד בשם הנהגת המקוה דאנשים (בני-ברק ה'תשנ"ח) שחיבר ידידי הרה"ג אורי פשדמיסקי שליט"א שהוא גם-כן מחבר הספר משבצות זהב לבושה, האריך בפרוטרוט לבאר ולברר מספרים וסופרים איך צריך להתנהג שם על פי תורתנו הקדושה. ובאו עליו הסכמות מרבנים חשובים, ובראשם הגר"ש ואזנר שליט"א:

זלפי שמשום-מה לא נתפרסם הקונטרס הנזכר כראוי לו, ראיתי להעלות כאן ממנו מקצת עניינים הנוגעים למה שהבאנו לעיל. וז"ל שם בדף ט' אות ב', אין ללכת ממקום פשיטת הבגדים עד למקוה בלא שיכסה מעט לפניו במגבת וכדומה, כמבואר להדיא במשנה ברורה סימן ב' סק"ח דבעלייתו מן הנהר שפניו כלפי העם, ישחה, או ישים ידו כנגד ערותו לכסותה, ובלבד שלא יגע בה ע"כ. ואין לך "כלפי העם" גדול יותר ממקואות שלנו שרוחצים בהם ריבוי אנשים

ביחד (ברוב הזמנים), ואם-כן החיוב לכסות לפניו עד שמגיע למקוה הוא מדינא. וכן מפורש בשלחן ערוך הגר"ז שם סעיף ב', שאחרי שהביא דין העולה מן הנהר שישחה, או ישים ידו כנגד ערותו, מסיים, וכן כשרוחץ במרחץ עם בני אדם. ואם אפשר לו לכסותה מעיניהם בבגד, מה טוב ע"כ:

וביתר ביאור, כתוב שם בדף כ"ח אות ב', גילוי ערותו שלא בשעת רחצה, אסור מדינא, דהא בשעה זו יכול לכסותה, ופניו כלפי העם. וכן מוכרח מלשון הפרי מגדים (אשל אברהם סימן ב' סק"ב) דהטעם שבירידתו לנהר אינו צריך לכסות, משום דליכא שם צניעותא. וכוונתו או דאין שם אנשים, או דאין שם ריבוי אנשים, מה שאין כן בעלייתו מן הנהר יש ריבוי אנשים. ומקורו נאמן, דברי הערוך (ערך פן) שכתב בזה"ל, כי סליק מותר להניח ידיו כנגד פניו של-מטה, שלא יראו ערותו בני אדם שעומדים על גב הנהר, ובירידה שאין אחר רואהו אסור ע"כ. ועל כרחק דאין שם אנשים, או דמחמת מיעוט אנשים אין שכיח שיראוהו. ונמצא דבמקואות דידן שברוב הזמנים מצויים אנשים, מדינא אסור ללכת בגילוי ערוה. וכן מפורש להדיא בהגר"ז (כדלעיל ד"ה ולפי), ובספר חודש האביב (מבעל פלא יועץ, בחידושו למסכת שבת דף מא.), וכן מתבאר מהראשית חכמה [פרק דרך ארץ שער ד' אות ל' וז"ל, יכנס לפני ולפנים מן המערה, ויתרחק מכל אדם בשעה שהוא רוחץ, ויכסה ערותו, ויעצים עיניו מראות

ערות חבירו ע"כ. הרי דגם במרחץ המקורה, צריך להיזהר מגילוי הגוף שלא לצורך, וכל-שכן מגילוי ערוה, וכן נראה הכרעת המשנה ברורה דבגילוי יותר מהצורך צריכים מדינא לכסות מקום המילה, בין העולה מן הנהר ובין הרוחץ עם אנשים במרחץ. ועל כן בהליכה ממקום פשיטת הבגדים עד המקוה חייבים מעיקר הדין לכסות הערוה, משום האנשים הנמצאים בבית המרחץ ע"כ:

וּבְדָף י"ז אוֹת ב' ג' שם כתב, נכון שהחדר שמתלבשים בו, יִבְנֶה לֹא בְצוּרָה הַמוֹנִית שִׁירָאוֹ כּוֹלֵם אֶת כּוֹלֵם. וּבִסְפָסְלִים שִׁמְתֵּלְבָשִׁים מִשְׁנֵי עֲבְרֵיהֶם, יַעֲשׂוּ מַחִיצָה חֲלֻקִית, שֶׁלֹּא יִרְאוּ אֶלֶּוֹ אֶת אֶלֶוֹ. וַיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת מַחִיצוֹת בֵּין מִקְלַחַת לַמִּקְלַחַת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְרַחֲצוּ הָאֲנָשִׁים בְּעֶרְבּוּבִיא, וַיִּדְוַע כְּמָה קִשָּׁה לְהִשְׁמַר מִרְאִיִּת עֵרוּה כְּשֶׁעוֹמְדִים בְּסִמּוּךְ זֶה לְזֶה בְּלֹא מַחִיצָה. וְכַהִיּוֹם שֶׁמִּשְׁקִיעִים הוּן רַב בְּמִקְוֹאוֹת לְשִׁכְלוֹלֵם בְּנוֹחוֹת וּבְנוֹי (אֲרִיחֵי חֶרְסִינָה וְכְדוּמָה), גְּדוֹל יוֹתֵר הַחַיּוּב לְבִנּוֹת מַחִיצוֹת בֵּין הַמִּקְלַחוֹת, לְהִרְבּוֹת טְהָרָה בִּישְׂרָאֵל. וּבְכַמָּה מִקְוֹמוֹת הוֹסִיפּוּ גַם מֵאַחֲרֵי הַרוּחֵץ מַחִיצָה חֲלֻקִית [וַיִּלּוֹן אֹדֶלֶת נְמוּכִים מִקְוֹמַת אָדָם, וּמוֹגְבֵהִים מֵהֲרַצְפָּה כְּשֶׁלּוֹשִׁים ס"מ], שֶׁעַל-יְדֵי זֶה כָּל רוּחֵץ מוֹסֵתֵר בְּחֻלְקוֹ הַצְּנוּעַ מֵאַחֲרֵים, וְאֲשֶׁרֵי חֲלָקָם. אִוֹלָם בְּדֶרֶךְ-כִּלְלֵי אֵינִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת מַחִיצָה גְּמוּרָה מֵאַחֲרֵי הַרוּחֵץ, מִשּׁוּם אֵינְשֵׁי דִלָּא מֵעֲלֵי ע"כ. וְלֹא הָעֲלִיתִי מֵהֶעֱנִינִים שֶׁבְּקוֹנְטֵרִים הַנּוֹכֵר אֵלֹא אִפְסֵי קִצְהוּ,

והמעייין שם ירווה צמאוננו לארכו ולרחבו. נמצאנו למדים גם-כן כי אף האשכנזים בזמנינו נתעוררו לתקן העניין, אשריהם ואשרי חלקם:

וברוך ה' על-ידי שפרסמנו הדברים דלעיל בשיעורים ברבים, נתנו הרבה מן השומעים אל ליבם לתקן את המעוות, וחברך חברא אית ליה, כן ירבה וכן יפרוץ. כי ישראל קדושים הם, אלא שצריך לעוררם, ואז אינם נמשכים שלא מדעת אחרי הנהגות מקולקלות. והולכי נתיבות ילכו ארחות עקלקלות (שופטים ה', ז). דהיינו בדרכים מעוקלות להיחבא מבני-אדם. ובפסוק מדובר מפני האויבים, ולענייננו מפני הפריצות. ובזכות זה, תרבה גם-כן הטהרה בישראל. כי יש הבושים ונמנעים מלבוא לטבול בגלל זה, זולת אחת בשנה בערב יום הכפורים בקושי ובהכרח. ואחד מסימניה של-אומה זו שהם ביישנים כדאיתא ביבמות דף מ"ט ע"א. ובצדק הם בושים, זרע ישראל קדושים. וצריך להשיב הענפים כשרשים:

(ה) ובעיני יצחק על שלחן ערוך המקוצר אורח-חיים הלכות קדושת השבת וההכנות לכבודה סימן נ"ד אות מ"ח ד"ה בענייני, הבאתי מה שכתב אחד מקדמונינו נע"ג שהפוגש את חבירו בצאתו מן המרחץ, אומר לו תְּטַהֵר. והלה משיב, תינקה מכל עוון. הקיז דמו, אומר לו וסר עוונך. והלה משיב,

וחטאתך תכופר. והוא כלשון הפסוק בישעיהו', ז'. וביארתי שם בס"ד כי מאי דנקט תטהר בלשון עתיד, אעפ"י שכבר רחץ וטהר, בא לרמוז לו כי לא די ברחיצת הגוף אלא העיקר הוא טהרת הנפש, ועכשיו על-ידי שטבל הוא מוכשר יותר לזה יעו"ש. וברור למעיין שזה לאו דוקא בערב שבת, אלא בכל זמן. ומה שקבעתי זאת בעיני יצחק גבי ערב שבת, אינו אלא אנב אורחא. ובפרט שאז הוא עיקר זמן מצות הרחיצה והתספורת, ועיין עוד בתשובותי עולת יצחק חלק ג' אודות כתיבת במעלי שבא בכתובה, אות ה' ד"ה ומן. ותיבת תטהר, יסדו על פי מה שנאמר, בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר (לקמן כ"ב, ד') רחץ וטהר (מלכים ב' ה', י"ג) תחטאני באזוב וְאֶטְהַר (תהלים נ"א, ט') וכדומה:

ועכשיו נראה לענ"ד בס"ד להוסיף כי טוב לחזור ולהנהיג אמירה זאת מחדש בזמנינו, לעורר את הנפשות היבשות, ולצמצם קהות החושים שבדורותינו בעוה"ר. ועוד נראה לענ"ד שעדיף לנהוג כיום באופן דלקמן, שהפוגשו ביציאתו מבית הטבילה, יאמר לו תטהר, והוא ישיב לו וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחָטְאתֶךָ תִּכַּפֵּר. כי אעפ"י שבזמנם נהגו שמישיב לו תינקה מכל עוון, ואין אמירת וסר עוונך וגו' כעין זה, אלא בהקזת דם, כדבר האמור לעיל, הלא האידנא בלאו הכי לא שכיח לעשות הקזת דם כדי להוציא פסולתו ועיפושו כמו שעשו בעבר, וכנזכר בדברי חז"ל במקומות רבים. וז"ל החזון איש

ביורה-דעה סימן ה' אות ג' ד"ה ואף, לא בהתגלות סמי הרפואה ואופניהם לבד נשתנו בזמנינו, אלא גם בשינוי הגופים החיים, כמו שינוי מיעוט הדם, שהראשונים הוכרחו להקזה, והאחרונים הקזה סכנה להם, וכן בשינוי האקלימים, ושאר ענייני הטבע יעו"ש, ובדברינו לקמן פרשת אמר על פסוק תספרו חמשים יום ד"ה ולנדון. [אמנם יש גם כיום לעתים רחוקות התרמות דם לצורך חולים הזקוקים לכך, ואומרים לתורמים כי זה טוב לבריאות גופם, להחליף על-ידי זה את הדם]:

ועוד שבגלל החרוז שבתִיבת תכופר, עם תיבת תטָהר, ייחַק הדבר בזכרון בני אדם. ומה־גם שוסר עוונך וגו' הוא לשון פסוק השגור בפומייהו דאינשי, מתוך שחוזרים עליו בכל שנה בהפטרת יתרו. מה שאין כן תינקה מכל עוון, שאינו לשון שום פסוק, רק נבנה על פי לשונות פסוקים, כגון אז תִּנְקָה מאלתי (בראשית כ"ד, מ"א) מנסתרות נקני (תהלים י"ט, י"ג) אם חטאתי ושמרתני, ומעוני לא תנקני (איוב י', י"ד). וקרוב לזה מצינו במדרש, שכל האומר ויכלו השמים וגו' (בראשית ב', א') בליל שבת מעומד, שני מלאכים המלווים לו מניחים ידיהם על ראשו ואומרים לו וסר עוונך וחטאתך תכופר, כמו שהעלה מהרי"ץ בעין חיים חלק א' סדר ערבית לשבת דף ק"ח ע"א ד"ה ופותח. אמנם כיון שבנדון דידן לא מתקבל כל-כך להשיב ארבע תיבות על אמירת תיבה אחת, נראה דסגי

בשתים מהן. דהיינו ששייב רק וְחַטָּאתָךְ תִּכְפֹּר:

וצריך להעיר כי זה בתנאי שרחץ את ידיו במים ביציאתו משם, מפני רוח רעה השורה שם, כדקיימא לן בשלחן ערוך אורח-חיים סימן ד' סעיף י"ח, שהיוצא מבית המרחץ צריך נטילה. ואם-כן לא יוכל לומר דברי תורה מבלעדי כן:

ו) ומצינו גם-כן שיש מקומות אחרים שנהגו באמירת וסר עונך וגו' לא בהקזת דם אלא בתספורת, כמובא על-ידי הר"א חמ"י בסידורו בית דין, בדיני תגלחת בערב ראש השנה דף ג' ע"א סעיף ג' וז"ל, ברוב מקומות נהגו לומר אחר התספורת חיים טובים, והמסתפר משיב ואומר יוסיפו למר שנות חיים. ובארצנו ארץ זבת "חלב" [שהיא ארם-צובה. יב"ן] יע"א נוהגים לומר לו נעימאן בלשון ערבי, והוא משיב להם ינעם עליך. ונראה לי לתת טעם לזה, יען שחנות הספר היא כמו בית המרחץ ואין רשות לדבר בה בלשון הקודש [עיין על זה לקמן בסמוך ד"ה והא. יב"ן], ולזה אומרים בלשון ערבי. ובעי"ת תונם יע"א ואנפיה אומרים וסר עונך [כנראה טעמם על פי המבואר בשער המצוות להאר"י פרשת קדושים ובשאר ספרים, ששערות הראש הם דינים תקיפים. יב"ן] והוא משיב וחטאתך תכופר. וסעיד וסמיד למנהגם, עיין בספר ערכי הכינויים אות ג', ולהרב טור ברקת סימן תקל"ה. ועיין בספרי הקטן נפלאים

מעשיך מערכת ג' אות ד' בס"ד באורך עכ"ל:

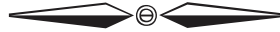
ואצלינו בקהילות קודש תימן נהגו שאומר למסתפר
 חבירו הרואהו שְׁפָר גָּזַךְ, והוא משיב גָּזַךְ יְשָׁפֵר [וְזִיּוֹךְ יְנַהֵר]
 כמו שהבאתי בעיני יצחק שם. ורשום אצלי להוסיף בזה
 דברים במהדורא המושלמת שם. שוב נודע לי כי בקהילות
 צפון תימן, נהגו כמותם. שהִסְפָּר אומר למסתפר כשמסיים
 מלאכתו, וסר עוונך. והמסתפר עונה לו, וחטאתך תכופר.
 חזינן על-כל-פנים שהנוסח אינו קבוע אלא משתנה
 ממקום למקום. והכל לפי העניין, ולפי ראות עיני הדיין.
 ולא רק הנוסח אינו קבוע ומשתנה ממקום למקום, אלא
 יש עוד שינוי. שאצל הספרדים וקהילות צפון תימן, הספר
 אומר למסתפר והוא עונה לו. ובשאר קהילותינו שאומרים
 בנוסח שפר גזך וכו', אין הספר אומר זאת, אלא חבירו
 הפוגש אותו לאחר מכן, וכמפורש גם בלשון התכאליל
 שהבאתי בעיני יצחק שם. והכי נמי מסתברא לפי נוסח
 זה, כי לא יאות לספר לשבח את מלאכתו. לכן הספר
 אינו אומר מאומה. רק יש שהמסתפר אומר לו ברוך תהיה,
 כדרך שאומרים בכל כי האי גוונא, בפרט אם סיפר אותו
 ללא תשלום, ועיין מ"ש בס"ד להלן פרשת עקב על פסוק
 ברוך תהיה מכל העמים ד"ה על-פי:

הלכך נראה לענ"ד דשפיר דאמי. ועדיף טפי שיענה לו

היוצא מן הטבילה, וחטאתך תכופר, כדבר האמור. והכוונה בזה שכשתטבול אתה, יתקיים גם בך פסוק זה. וכל-שכן דשייך לומר כך כששניהם יצאו עתה מן הטבילה יחדיו. ומסברא דלאו דוקא טבילה במקוה כשרה של-ארבעים סאה וכדומה, אלא הוא הדין ברחיצה, וכדמוכה נמי מדנקט אותו קדמון הפוגש את חבירו בצאתו מן "המרחץ" ועיין בדברינו לקמן ריש פרשת אמר על פסוק אמר אל הכהנים וגו' לנפש לא יטמא ד"ה ונחזור וד"ה ובזמנינו. ועוד נראה לענ"ד כי הפוגשו קודם כניסתו, יאמר לו רַחֵץ וְטָהַר. ויענה וחטאתך תכופר. והוא כלישנא דקרא גבי נעמן, ויגשו עבדיו וידברו אליו וגו' דבר גדול הנביא דבר אליך וגו' רַחֵץ וְטָהַר. וכיוצא בזה לשון התורה בכמה מקומות, כגון (לעיל י"ד, ח') וְרַחֵץ במים וְטָהַר. שהרי קודם הטבילה להיטהר, רוחצים את הגוף לנקותו. שזהו ההבדל בין רחיצה לטבילה, הרחיצה לנקיון, והטבילה נגיעה בדבר לח, כמו שכתב הרד"ק בשורש טבל:

והא דכתב הר"א חמוי שחנות הספר היא כמו בית המרחץ ואין רשות לדבר בה בלשון הקודש, צריך לעיין מנא ליה שהיא כבית המרחץ. ולשון מרן בשלחן ערוך אורח-חיים סימן פ"ה סעיף ב', אפילו להרהר בדברי תורה אסור בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הטנופת, והוא המקום שיש בו צואה ומי רגלים ע"כ. והלא חנותו של-ספר בודאי אינה בכלל זה, וגם אין שם ריח רע. ואפילו בבית המרחץ אין איסור מן הדין לדבר בלשון

הקודש, אלא מדת חסידות היא, כמבואר במגן אברהם שם סק"ב ובשאר האחרונים יעו"ש, ובמ"ש בס"ד להלן פרשת כי תשא על פסוק מחצית השקל בשקל הקודש ד"ה ואעידה. דלא כמשמעות דבריו דנקט אין רשות. ויש להעיר שבתמן לא היה מקום מיוחד לתספורת, אלא הספר היה בא לבית המסתפר, או המסתפר הולך לביתו של-ספר, או לחנותו המשמשת בשאר ימים למסחר או למלאכה אחרת:

הַעֲבֵר עֵינֵי מִרְאוֹת שׁוֹא

מתוך הספר נפלאות מתורתך (במדבר ט"ו, ט"ל)

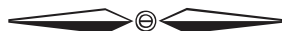
להגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

ומרגניתא טבא אשכחית בספר של-ענייני סגולות כת"י ספרדי ישן כהאיי לישנא, להסיר ממנו יצר הרע, אם ראה צורה נאה ואינו יכול להעביר ממנו ההרהור, יאמר חמש-עשרה פעמים את הפסוק הַעֲבֵר עֵינֵי מִרְאוֹת שׁוֹא, בדרכיך חייני (תהלים קי"ט, ל"ז) ע"כ:

דהיינו שמתפלל בזה להי"ת, אנא הסר מנגד עיני השכליות, מראה תמונה מסויימת הבאה בדמיוני, שידעתי כי היא שוא והבל, אלא שיצר-הרע מבלבלני בכך. ואני מוסיף ומתחנן לפניך, בדרכיך חייני, שעל-ידי זה אחיה ולא אמות מבחינה רוחנית. ויאמר זאת בדבקות ובכוונה עצומה, ומבלי לחזור ולבדוק אם אכן עברה התמונה ממחשבתו, כי אז עלול שוב להסתבך בדמיונותיו, וכדלעיל ד"ה והעצה. ויתכן שבאופן זה, יועיל אפילו אם יאמר פסוק הנזכר רק שלוש פעמים. [כמו-כן מסתברא שסגולה זו תועיל גם לאשה, דהיינו כגון החזרת בתשובה].

ואחר זמן ראיתי קרוב לעניין זה בסדר היום סדר תפילת השחר, שביציאת האדם לילך לבית הכנסת, ימשמש במזוזה להתפלל שם שיכוננו מעגלותיו, ולא יכשל בדבר עבירה "ויעביר עיניו מראות שוא", ויאמר אות ה"א מאלפא ביתא הורני י"י דרך חוקיך וגו' (תהלים שם, ל"ג) כל השמונה פסוקים, וילך במרוצה [ע"כ]. ואשרי אדם חכמה מצא. מלך ביפיו תחזינה עיניו, ששון ושמחה גילה ודיצה:

שושר"ש

וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר

הַעֲרוֹת וְהַעֲעוֹת אֶחָדוֹת לְאַחֵינוּ הַחֲרָדִים לְדָבַר ד',
בְּדָבַר חֲנוּךְ הַבְּנִים בְּקִדְשָׁת שְׁמִירַת הַבְּרִית.

נְדָפֶס בְּהַסְכָּמַת אֲדַמּוֹרִים, גְּאוּגִים וְצַדִּיקִים שְׁלִיטֵ"א.

בְּהוֹצָאת וְעַד לְהַפְצַת רַעֲיוֹן הַקִּדְשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל.

הוֹצָאָה שְׁלִישִׁית

בְּעִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

תשט"ז

דְּבָרִים אֲחֵדִים

בְּשָׁנַת תִּשְׁמֵה הוֹצֵאנוּ לְאוֹר בַּעֲ"ה אֶת הַקֹּנְטֵרַם הַזֶּה, בְּחֻזְקוֹת וּכְרוּזִים, וְחֻלְקָנוּם חָזָם לְכָל דּוֹרֵשׁ, בְּמִסְרָה לְזִבּוֹת אֶת הָרָבִים. מִסְכָּחֵבֵי עֵדוּד וְחֻזֵק שֶׁקִּבְּלָנוּ מֵאֲדָמוֹתֵינוּ קְרוֹשֵׁי עֲלִיוֹן, מְרַבֵּנִים גְּאוּנִים גְּדוּלֵי הַדּוֹר, שֶׁאֲבָנוּ וְהִרְתֵּכֵנוּ עַד וְאִמְץ לְהוֹצִיא אֶת הַקֹּנְטֵרַם הַזֶּה בְּהוֹצָאָה שְׂנִיָּה. מִה שְׂרוּצִים אָנוּ לְהִדְגִּישׁ בְּהוֹצָאָה זוֹ, הַשְּׁלִישִׁית, הוּא הָאֲחֻרְיֹת הַגְּדוּלָה וְהַגּוֹרָאָה הַמְּטֹלָת עַל הַחֻזְרִים, וּבְעֵקֶר עַל הַמְּלֻמְדִים, בְּחֻזְקָה הַדּוֹר הַצָּעִיר לְקַדְשָׁה וְסִהְרָה. וְזֹלַת הַחֻזֵב הַקְּרוֹשׁ הַמְּטֹל עַל מַלְמִידֵי חֻכְמִים הַצְּרִיכִים לְהִתְנַהֵג בְּצַנִּיעוּת וְיִתְרָה, וּבִפְרָט הַמְּלֻמְדִים, שֶׁצְּרִיכִים לְהִיזוֹת מִטַּל הַקַּדְשָׁה וְהַצְּנִיעוּת לְבָנֵי הַצְּעִירִים בְּהִתְנַהֲנוּתָם, עוֹד מְטֹל חֻזֵב קְרוֹשׁ עֲלֵיהֶם לְהַדְרִיף וּלְחַגֵּד אֶת הַמְּלֻמְדִים בְּגִדְרֵי הַצְּנִיעוּת וְהַקַּדְשָׁה. הַהִתְעַלְמוֹת וְהַפְּרֹב מְלֻמְדֵינוּ עִם הַמְּלֻמְדִים בְּעֵנְיָנוּם אֵלֵינוּ, תּוֹצְאוֹת חֲסוּרוֹת וְסִבּוֹת נוֹרְאוֹת כְּרוֹכוֹת בָּהֶם. כְּפִי שֶׁנּוֹדַעְנוּ מִמְּקָרִים נוֹרְאִים שֶׁקָּרוּ, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרָבִים, אֲשֶׁר וְסָפְרוּ שְׁעָרוֹת וְיִחְרִידוּ לְבָבוֹת. הַיְדַעְתֶּם מִזֶּה וְלֹא גִוַּדְעוּעֲתֶם? יַעֲנֵנוּ נָא כָּל אֶחָד בְּפָנָיו הַסֵּפֶר הַקְּרוֹשׁ "פְּלֵא יוֹעֵץ", אוֹת ז' סְעִיף ב', וְיַדַּע לְמַה דְּבָרֵינוּ מְכֻנְיָנוּ.

וְאָנוּ מְבִיאִים בְּזֶה לְתִשׁוּמַת לֵב הַחֻזְרִים וְהַמְּלֻמְדִים דְּבָרֵי הַתְּרַב"א, פְּרָק י"א, שֶׁיִּשְׁנָנוּ לְעֲצָמָם וְיִזְכְּרוּ אֶת הָאֲחֻרְיֹת הַרוֹבְצָת עֲלֵיהֶם. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "וְשָׂמָא תֹאמְרוּ: אוֹתָם שְׂבָעִים אֶלְפֵי אִישׁ שֶׁהִרְגוּ בְּנִבְעַת בְּנִימִין, מִפְּנֵי כִּי גִהְרְגוּ? לְפִי שֶׁהָיָה לָהֶם, לְסִנְהֶדְרֵי גְדוּלָה שֶׁהֵנִיחַ מִשָּׁה, יְהוֹשִׁעַ וּפִינְחָס, לִילֵד וּלְקַשֵּׁר חֻקִּים שֶׁל בְּרָזֶל בְּמִתְנִיחָם וּלְהַנְבִּיחַ בְּגִידֵיהֶם לְמַעַלָּה מֵאֲרֻכּוֹבוֹתֵיהֶם וְיִחְזְרוּ בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל — יוֹם אֶחָד לְלִכְיֵשׁ וְיוֹם אֶחָד לְחֻזְרוֹן, יוֹם אֶחָד לְבֵית-אֵל וְיוֹם אֶחָד לִירוּשָׁלַיִם וְיִלְמְדוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּרֵד אֶרֶץ בְּשָׁנָה, שְׁמַיִם וְשָׁלֵשׁ, כְּבִי שִׁיתְגַּדֵּל וְיִתְמַדֵּשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּרוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא; וְהֵם לֹא עָשׂוּ כֵן, אֲלֵא נִכְנְסוּ כָּל אֶחָד לְכַרְמוֹ וְכוּ' וְאָמְרוּ: שְׁלוֹם עֲלֵיךְ, נִפְשֵׁי כְּבִי שֶׁלֹּא לְהִרְבּוֹת עֲלֵיהֶם הַפְּרַח, וְכוּ'. וְכִי הִבָּה אֶת כָּל אֵלֶּה? — סִנְהֶדְרֵי גְדוּלָה שֶׁהֵנִיחַ מִשָּׁה, יְהוֹשִׁעַ וּפִינְחָס". עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. דְּבָרִים בּוֹטִים בְּמִדְקָרוֹת חֻרָב. כִּי כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְחַגֵּד וּלְהַצִּיל נִפְשׁוֹת קְרוֹשׁוֹת מְרֵדֵת שְׁחַת, וְהוּא לֹא עָשָׂה כֵן, הוּא רָשָׁע בְּעוֹנוֹ יְמוֹת וְרָמוֹ מִיָּדָה אֲבִבֵשׁ (יְחֻזְקָאֵל). כִּי סָבִיב יַדַּע הַיְלָד מִה שֶׁאֲסוּר וְכִסְעָר, אִם לֹא מְדַבְּרִים עִמּוֹ אוֹדוֹת זֶה? לְמַה בְּשִׁילָד יִגַּע בְּשִׁבְתָּ בְּמִנְרָה דוֹלְקָת אוּ בְּמִקְצָה, יִשְׁמַע צְעָקָה מִחֻרִינָה: "שְׁבַת הַיּוֹם!" "מִקְצָה!" וְלֹא יִמְכּוּ שִׁילָד מִיִּשְׂרָאֵל לֹא יַדַּע כִּי אֲסוּר לְהַדְלִיק אֵשׁ בְּשִׁבְתָּ, וְלְמַה לֹּא יַדַּע אֶת יְסוּד הַיְסוּדוֹת שֶׁל הַקַּדְשָׁה, שֶׁאֲסוּר לְנַגֵּעַ בְּיָדוֹ בְּמִקְוֹת מְסִימִים בְּגוֹמָו?

נְחוּס נָא עֲלֵינוּ, עַל עֲצָמָנוּ וְעַל גִּפְשׁ בְּגִינוּ וּבְנוֹתֵינוּ, וְנִסִּיר אֶת מִסְנוֹת הַבּוֹשָׁה הַמְּרֻמָּה מֵעַל פְּגִינוּ וְנִתְלַבֵּשׁ בְּבוֹשָׁה הָאֲמִתִּית הַמְּבִיאָה לִידֵי יְרֵאת חֲטָא. וְאֲדָם מְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ מֵעַט — מְקַדְשִׁין אוֹתוֹ הַרְבֵּה, וְנִזְכָּה כָּלֵנוּ לְהִיזוֹת קְרוֹשִׁים וְסִהְרוֹתֵינוּ, כִּי בְּכָל מְקוֹם שֶׁאֲמָה מוֹצֵא גֵדֵר עָרוֹה שֶׁם אֲמָה מוֹצֵא קַדְשָׁה. ד' יִזְבְּנוּ לְעַבְדוֹ בְּאִמַת וְיִסְתַּר לְבָנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ, אָמֵן.

פָּרָק א'

אַחִים יְקָרִים, אֲהוּבִים וְקְדוּשִׁים!

אָנוּ בָּאִים בְּדְבָרִים אֵלֶּה אֲלֵיכֶם לְעוֹרֵר אֶתְכֶם וְלְהַזְכִּירְכֶם אֹדוֹת עֲנִנֵי קְדוּשׁ וְנִשְׁגָּב, שְׁחַיֵּי בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם, בְּזֶה וּבְבָא, וְכָל קְדֻשָּׁתֵנוּ תְּלוּיִים בּוֹ. הֲלֹא הוּא עֲנִנֵי קְדֻשַׁת הַבְּרִית שֶׁקְדֻשָּׁנוּ בּוֹ הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ וְהַבְּדִילָנוּ בְּזֶה מְכַל הָעַמִּים לְהִיּוֹת לוֹ לַעַם קְדוּשׁ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צָוָה לְאַבְיָנוּ הָרִאשׁוֹן, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֵר, אַתָּה וְזַרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ לְדוֹרוֹתֶם" (פְּרָאשִׁית י"ז ט). "תִּשְׁמֵר" זֶה יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי מוֹבְנִים: א) וְאַתָּה הָיָה זֶהִיר לְשִׁמְרוֹ, וּמֵהִי שְׁמִירַתוֹ? זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ - הַמּוֹל לְכֶם כָּל זְכָר" (רש"י), לְקַיֵּם עֲצָם הַמְצוּהָ כְּהִלְכָתָהּ. ב) לְשִׁמְרַת מְצוּהָ זוֹ בְּקְדֻשָּׁה וְטְהוּרָה וְלְהַזְהֵר שְׁלֹא לְחַלֵּל וְשְׁלֹא לִפְגֹּם חֵם וְחִלְיָה קְדֻשָּׁתָהּ, כִּי מְצוּהָ זוֹ הִיא "לְאוֹת בְּרִית וּפְרוֹן תְּמִידִי לְלָכֶת בְּדַרְכֵי, בְּהִיּוֹתוֹ כְּחוֹתֶם הָאֲדוֹן בְּעַבְדוֹ" (סְפָרְנוּ); "וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם - הִיא מְצוּהָ ב', תְּלוּיָהּ בְּלִבִּי, שִׁיעָלָה הָאָדָם כָּל יוֹם עַל לְבוֹ שֶׁהוּא עֹבֵד חַתוּם לְמַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם וְלֹא יִמָּרֵד בּוֹ וְגו'. וְלִכְךָ שֵׁם הָאוֹת בְּאֵבֶר זֶה, לְפִי שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ קְדוּשׁ וְשׁוֹנֵא וְמָה הוּא, יִפְחַד וְיִמְנַע אָדָם עֲצָמוֹ מִעֲבָרָה" (סְפָר חֲרָדִים); "שֵׁשׁ וּפְרוֹן בְּאֵבֶר הַתְּאֵנָה, רַב הַמְהוּמָה וְהַחֲטָא, לְבַל יִשְׁתַּמְשׁוּ בּוֹ בַּק בְּמְצוּהָ וּבְמִתְרָ" (רמב"ן); וְהִנֵּה קִיּוֹם הַמְצוּהָ הַזֹּאת בְּקְדֻשָּׁה הָרְאוּיָה לָהּ כְּפִי צוּי וּרְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הִיא אַחַת מִהַעֲבוֹדוֹת הַקְּשׁוֹת שֶׁצָּרִיךְ לָזֶה יְגִיעָה וְעֲבוּדָה גְּדוּלָה, כִּי אִין לָהּ דְּבַר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה שֶׁהוּא קָשָׁה לְרַב הָעַם לְפָרֵשׁ אֲלָא מִן הָעֲרִיזוֹת, שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל אָדָם מִתְּאֵנָה לָהֶן וּמִחֲמַדְתָּן, לְפִיכָךְ רָאוּי לְאָדָם לְכַף יָצְרוּ בְּדַבָּר זֶה וְלְהַרְגִיל עֲצָמוֹ בְּקְדֻשָּׁה יִתְרָה וּבְמַחֲשָׁבָה טְהוּרָה וּבְדַעָה גְּכוֹנָה כְּדִי לְהַצְלִיל מֵהֵן" (רמב"ם).

וְהִנֵּה אִם כֵּן, הֲלֹא צָרִיךְ לָזֶה הַרְגֵל וְחֲנוּף רַב זְהִירוֹת וְשְׁמִירָה יִתְרָה. נִשְׁאֵל נָא אֶת עֲצָמֵנוּ, הֲאֵם שָׁמְנוּ פַעַם לֵב לְדַבָּר קְדוּשׁ זֶה, לְחַנֵּךְ בְּנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ בְּקְדֻשָּׁה זוֹ? הֲאֵם דְּבַרְנוּ פַעַם וְהִסְבַּרְנוּ לִילְדֵינוּ אֹדוֹת זֶה? הֲאֵם נִתְּנוּ לָהֶם

הוראות ועצות איך להזהר ולהשתמר ממכשולים ושגיאות בעניינים אלה? האם עליה פעם על לבנו להתחקות אחר תהלוכותיהם ונהנהגותיהם? האם דאגנו לדעת משחקיהם ודבוריהם, כדי לעמד מתוף זה על תכונותיהם ונטיותיהם? ואם כן - מה פלא, אם רבים מאד נכשלים בעוונות ופושעים חמורים הקשורים בחלול ופגם הקדשה, קדשת הקרית, כי דבר זה פשוט - מילתא דלא רמיא אאינש לאו אדעתיה, ולכן נכשלים הרבה מבלי דעת חמר העון ודרכי האבדון משני העולמות הכרוכים בחטא זה, וללמוד זכות יאמר זה, שהנכשלים בזה, רחמנא לצלן, הוא מחסר ידיעת העון וחמר החטא ומבלי ידיעת גדרי הזהירות והשמירה בזה, ובפרט בדבר שלא חנף בו מקטנותו, איך ישמר בזה בגדלותו? והנה ענין קדוש בזה, הצריך כל כך חנוף, זהירות ושמירה, הנוח בהחלט בחנוף הילד והנער, לא האב ולא המלמד מדברים אודות זה עם ילדיהם, אם כן מאין ידעו זה? ועד שיגדלו וילמדו וימצאו בעצמם מה שנוגע לזה, יוכלו חס וחלילה להלכד בהרגל רע מנעוריהם וישתמשו חס וחלילה בחטאים גדולים ונוראים כשיגדלו, ואז אף שכבר ידעו האסור יקשה מאד לפרש מזה. והנה כל ספרי הנראים מרעישים עולמות אודות חטא נורא זה ומעוררים לתשובה על חטאת נעורים. ופלא הוא, למה אין ספרים מיוחדים אודות זה, איך להתחנף שלא לבוא לחטאת נעורים? הלא תינוקות של בית רבן, קדושים וטהורים, בטח קל מאד לחנכם ולהדריכם מקטנותם בקדשה וצניעות וילמדכם ברכי קניית הקדשה וגדרי הזהירות בזה, וחנוף לנער על פי דרכו, גם כי זקין לא יסור ממנה (משלי); אנו תפלה ותקנה, שדברינו אלה יעוררו צדיקי עולם, קדושי עליון, לחבר חבור בזה.

על כן באנו לעורר את אחינו הקדושים על כמה פרטים, שצריך כל אב ומלמד תינוקות לחנף בם, ולקרגיל את הילדים בשמירת קדשת הקרית. והנה הבאנו כאן רק פרטים אחדים בקצור, ויש בדעתנו, אם ירצה השם, להוציא חוברות וקנטרסים בעניינים אלו, בהרחבה והסברה, ודי יהיה בעזרנו לבצע מחשבתנו הטובה למען שמו יתברך ולמען אהבת ישראל. כעת באנו בדברים קצרים אלו, שמטרתם רק לעורר ולהזכיר ולהעיר את תשומת

לבם של הורים ומורים, שיתחילו להתעניין בחינוך ילדיהם בקדשת הברית, כי
אוי לאותה בוששה ואוי לאותה בלמה, שתשיגנו חס וחסלילה ליום הדין, אם
נזנים מחמת בוששה הדבור, הפקוח וההתענינות בענינים קדושים אלו.

בשעת הרת עולם זו, כשבית ישראל עולה באש, כשאחינו נחנקו בתאי אדים
מרעילים, נקברו חיים, נשרפו, נענו בענויי שאול ותפתה, במיתות
משנות ואכזריות כאלו, שאין הפה יכול לתארם והיד לכתבם, בשעה שקול
ה' חוצב להבות אש, ומתוף האש הגדולה הזאת רועם אלינו קול ד', שובה
ישראל, בשעה זו חובה קדושה שומה עלינו, לעורר ולהזכיר, לזעק ולהריע
על חלול הקדשה והצניעות; חבבים אנו לצאת לרחוב העיר ולזעק וזעקה
גדולה ומרה על הפריצים המחללים את מקדש ד', את בית ישראל הקדוש
והטהור. אש גדולה ונוראה, שעד אבדון תאכל, אהנה בקירות בתינו, אוי
לעינים שקף רואות—בריש גלי, ברחובות עיר וקרנה, מתחלל שם שמים על
ידי דור סורר ומורה, שפרק מעליו על תורה ואנושיות, הטי חיי הפקרות
והוללות כחיתו יער, בלי שום קורטוב של בוששה והתחשבות עם מישהו,
במצב נורא כזה, עלינו להציל את בנינו ועתידנו מהתבערה הזאת— לתנכם
בקדשה וטהרה, למסרם לבתי חינוך פשרים וקדושים, אל נסיח דעת אף רגע
ממחשבה זו, מה רואים ושמעים בנינו ובנותינו ברחוב? ואיזו השפעה
מרעילה ומזיקה יש לו, לרחוב, על נשמות ילדינו? הרימו בשופר קילכם,
זעקו והריעו על סכנת החינוך החפשי! על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים
יומם ולילה אל יחשו! השם יתברך ירחם עלינו ויערה עלינו רוח מקרום
ויטהר לבנו לעבדו באמת, ונשוב אליו בלב שלם, וישלח לנו במהרה מבשר
שלום, אמן.

פ ר ק ב'

כָּלְלִים אֲחֵדִים לְחֲנוּךְ הַנַּעַר בְּגִדְרֵי שְׂמִירַת הַבְּרִית

צָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת הַיֶּלֶד מִקְטָנוּתוֹ שְׁלֵא לְהִסְתַּכֵּל בְּפּוֹרְצֵי גְדֵר הַנְּצִינְיוֹת וְהַקְדָּשָׁה וּמַגְלִים שׁוֹק וְהוֹלְכִים חֲצֵי עֲרָמִים בְּרַחֲבוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלָּן. אֶפְשָׁר לְהִסְבִּיר לַיֶּלֶד אֶת הַמַּאֲמָר: "אֵין לָךְ יוֹתֵר מִשְׁקָץ לְפָנֵי הַמָּקוֹם מִמִּי שֶׁהוֹלֵךְ עִרְסָה בְּשׁוֹק" (בְּמֹזוֹת). וְלֹא דוֹקָא עִרְסָה לְגַמְרֵי, אֲלֵא כָּל מִי שֶׁפּוֹרֵץ גְּדֵר הַנְּצִינְיוֹת וּמַגְלֵה אֶת בְּשָׂרוֹ חֲשִׁיפַת שׁוֹק וְצוֹאֵר, הֵרִי הוּא מִשְׁקָץ וּמִתְעַב בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם. וְאִם כֵּן אָסוּר לְהִסְתַּכֵּל עַל מַה שֶׁמִּשְׁקָץ בְּעֵינֵי הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא. וְלִכֵּן צָרִיךְ לְהִסְבִּיב אֶת הָרֹאשׁ, לְהִטּוֹת עֵינָיו לְצַד אַחֵר אוֹ לְהִשְׁפִּיל אֶת הָעֵינַיִם בְּשׂוֹפְטֵי פְרִיצוֹת בְּרַחֲבוֹ. בְּהִסְבֵּר כֵּן וּבְחֲנוּךְ זֶה, נִרְגֵּל אֶת יְלָדָיו בְּשְׂמִירַת הָעֵינַיִם מִלְּרֹאשׁ דְּבַר עֲרוּהָ. וְכִשְׂיִגְדֵל, אֶפְשָׁר לְהִסְבִּיר לוֹ אֶת אָסוּר הַסְתַּכְלוֹת בְּנָשִׁים. וְזֶה יִקַּל לוֹ, כִּשְׁלֵמֵד מִקְטָנוּתוֹ לְהִשְׁפִּיל עֵינָיו מִלְּרֹאשׁ הַלּוֹכֵי פְרִיצוֹת. וְכֵן לְהַרְגִילוֹ וּלְחַנְּכוֹ שֶׁאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל בְּתַמוּנֹת שֶׁל פְּרִיצוֹת הַמְתַּנּוֹסְסוֹת, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּיּוֹת, לְעֵין כָּל, עַל פְּתַח בְּתֵי הַטְּמֵאָה שֶׁל הַקּוֹלְנוֹעַ, וְכֵן אָסוּר לְקַרֵּא עֲתוּנִים מְצַרִּים הַמְּלֵאִים תַּמוּנֹת שֶׁל פְּרִיצוֹת. לְהִסְבִּיר לָהֶם, שֶׁמִּי שֶׁנּוֹהֵר בְּזֶה, זוֹכֵה וּמִקְבֵּל פָּנֵי שְׂכִינָה, כִּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל הַפָּסוּק, עוֹצֵם עֵינָיו מִרְאֵת בְּרַעַי וְסָמִיךְ לִיהּ מִלֵּךְ בְּיָפִיו תַּחֲזִינָה עֵינֶיךָ" (מִסֵּכַת כֵּלָה).

הַיּוֹת מִתְחַלֵּת קְטָנוּתוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד מִתְחִיל לְהַרְגִישׁ גְּרוּי מוֹשֵׁךְ כִּשְׂמֵמֵשׂ שֵׁין בְּאֵבֶר הַקְדוּשָׁה, לִכֵּן צָרִיךְ לְהִזְהַר בְּשִׂרְוֹחֲצִים אֶת הַיֶּלֶד, שְׁלֵא לְנַגֵּעַ וְלֹא לְסוּף בְּסִבּוֹן בְּמָקוֹם זֶה. וְכִפִּי שְׂאֲנוּ

פרק ב' - כללים אחרים לחינוך הנער עט

רואים, מבלי ידיעה פשוטה זו, מרגילים האב והאם את ילדם, להרגיש גרוי מושך במשמוש האבר. ומכאן לומד הוא ומתרגל למשמש שם בידי ומחזיק תמיד את ידיו בכיסי מכנסיו - עד שמתבגר בהרגל זה, ובא לידי החטא הנורא, המאבדו משני עולמות ר"ל. וראוי להשגיח על הילדים שלא יחזיקו ידיהם בכיסי מכנסיהם - ולו עלתה בידינו לתקן שלא יעשו כיסים במכנסי הילדים, הרי הנה בזה תקון גדול מאד. על ההורים והמלמדים להשגיח בעינא פקיחא ולהרים קול זעקה בראותם אצל הילדים ידים עסקניות בכיסי מלבושיהם.

כשיגדל הילד, צריך האב והמלמד להסביר לו, איך שפטר השם בתורה באברהם אבינו, וכרת אתו ברית, לאות כי הוא עבדו, כמו שכל מלך נותן סמן מיחד לעבדיו, ואות זה חתם בבשרנו. כמו שנאמר: "וצאצאיו חתם באות ברית קדש". ומפני שקדוש מאד אות ברית זה, לכן צריכים אנו לנהג בו קדשה יתרה, כמו: אסור הסתכלות בו ונגיעה ומשמוש בידיים, ואפלו על ידי בגד, ומכל שכן אסור משמוש וסיכה בסבון בשעת רחיצה. ודבר זה עלינו להסביר לקטנים וגדולים. כי הפתח לבאר שחת, הוא באי-הזהירות בזה, בנגיעה בידיים, ובפרט כשסכים וממשמים בסבון בעת הרחיצה. ואם על

סֶתֶם נְגִיעָה בַיָּדִים אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל: "יָד לְאִמָּה – תִּקְצֹץ.
 יֵשֵׁב לוֹ קוֹץ בְּכַרְסוֹ מוֹטֵב שֶׁתִּבְקַע כְּרִסּוֹ וְאֵל יֵרֵד לְבָאֵר
 שְׁחַת" (נדה), תִּסְמַר שְׁעָרוֹת הָרֹאשׁ מִגָּדֵל קִדְשָׁת יִשְׂרָאֵל בְּזֶה,
 וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשִׁסְכִּים וּמִמְשַׁמְשִׁים בְּמָקוֹם זֶה בְּסִבּוֹן,
 שְׁבָאִים עַל יְדֵי זֶה לְגֵרוֹי וְקִשּׁוֹי וְלַעֲוֹן הַמֵּר ר"ל. "וְעוֹן זֶה
 חֲמֹר מִכָּל עֲבֻרוֹת שְׁבַת־וְרָה" (שְׁלַחן עָרוֹף, אָבֹן הָעֵזֶר סֶמֶן כ"ג), "וְהַחֲטָא
 שֶׁל בְּרִית קִדְשׁ הוּא גְדוֹל עוֹנֹו מִנְשׂוּא, וְנִדוֹן בְּמִיתָה עוֹלָמִית
 בְּחֻמְזָא לְצִלָּן" (אור צְדִיקִים). שׁוֹמֵר נִפְשׁוֹ מִבָּאֵר שְׁחַת, יִזְהַר
 וְיִשְׁמַר מִזֶּה, וְיִזְהִיר גְּדוֹלִים עַל הַקְּטָנִים.

לְהַרְגִּיל אֶת הַיֶּלֶד מִנְעוּרָיו שֶׁלֹּא לְאַחֵז בְּאִמָּה וּלְהִשְׁתַּיֵּן, שֶׁזֶה
 כְּאֵלוֹ מֵבִיא מְבּוּל לְעוֹלָם ר"ל (נדה) וּלְהַרְגִּיל אֶת
 הַיֶּלֶד מִקְטָנוּתוֹ – כְּשִׁישָׁכְב לִישׁוֹן, יִשְׁכַּב עַל הַצַּד וְלֹא עִם פָּנָיו
 לְמַעַלָּה אוֹ לְמַטָּה.

הַגָּדֵר הָעֵקָרִי וְהַיְסוּדִי בְּחֻנוּף הַקִּדְשָׁה הוּא לְהַחֲדִיר בְּלֵב הַיֶּלֶד מִקְטָנוּתוֹ עֲנִין
 הַבּוֹשָׁה, וְלְהַקְלִיט בְּמַחוֹ שֶׁהַצְּנִיעוּת הִיא מִגָּדֵר הַקִּדְשָׁה, וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת
 צְנוּעַ אֶף בְּבֵית הַכֶּסֶף, כְּשֶׁעוֹשֶׂה צְרָכָיו; וְכֵן לְנִסְבִּיר לָהֶם שֶׁאֲסוּר מִטְעָמֵי
 צְנִיעוּת לְלָקֵחַ שְׁנֵי יְלָדִים יַחַד לַעֲשׂוֹת צְרָכֵיהֶם (אַרְבַּח חַיִּים, סֶמֶן ג'). וְיֵמָּה מְאֹד
 רְאוּי לְהִשְׁגִּיחַ עַל זֶה בְּשַׁעַת הַפְּסָקַת הַלְמוּדִים.

פרק ב' - כללים אחרים לחינוך הנער פא

חַכְמֵינוּ ז"ל אָמְרוּ: „כָּל נְשִׁיקוֹת – שֶׁל תְּפִלוֹת הֵן” (בְּרַאשֵׁית רַבָּה) וּפִרְשׁ מִתְּנֹוֹת כְּהִנֵּה: „דֶּרֶךְ פְּרִיצוֹת וְשׂוֹא וְחָפֵל לַהֲנֹאת עֶצְמוֹן”. פְּעֻלוֹת כְּאֵלוֹ שֶׁל לְטִיפּוֹת וּנְשִׁיקוֹת אֶף לְנִעָרִים, תּוֹלְדוֹת תַּאֲנֶה וְחִמְדָּה הֵן וּמְבִיאֹת לִפְגָּם הַקִּדְשָׁה, וְהַתּוֹרָה מְזַהֶרֶת „וּנְשַׁמְרֶת מִכָּל דְּבַר רָע”, וּפִרְשׁוּ חַכְמֵינוּ ז"ל שֶׁזֶה אֲזַהֶרֶה לְהַשְׁמֵר וּלְהִזָּהֵר מִדְּבָרִים הַמְּבִיאִים לַיָּדֵי טְמֵאָה, לְכֵן שׂוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחֵק וְיִזָּהֵר מִדְּבָרִים מְגִנָּיִם כְּאֵלוֹ.

וְזֶה לְשׁוֹן סֵפֶר הַקְּדוֹשׁ „פְּלֵא יוֹעֵץ” אוֹת ז' סְעִיף ב': „וַיֵּשׁ שְׁנַכְשָׁלִים בְּמַעֲשֵׁים מְגִנָּיִם וּמְכַעְרִים, וְזֶה בָּא אֵי מַחֲמַת חֶסְרוֹן יְדִיעָה חָמֵר שָׁבָה כִּי רַבָּה, וְאֵי מַחֲמַת רַעִים רָעִים שְׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂים תַעֲתוּעִים, וְחַיּוּבָא רַמְיָא לְהַנְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקְּטָנִים וְלְהוֹדִיעֵם חָמֵר הַדְּבָרִים עַד שִׁיִּחְרְדוּ בָּנִים וַיִּאֲחַזְמוּ רַעַד, וּבָזָה יִדְבֹק בְּד' עֲדֵי עַד. וְאִין רָאוּי לְסַמֵּךְ עַל אֲמוּנָתָם, כִּי יֵשׁ בָּנִים לֹא אֲמוּן בָּם וְאִין תּוֹכֶם כְּבָרָם. לְכֵן בְּכָל עִיר וְעִיר צָרִיךְ לְהַעֲמִיד שׂוֹמְרִים עַל הַנְּעָרִים, וְהִרְבַּע עַל הַתְּלִמִּידִים וְאָב לְבָנִים, יַעֲמְדוּ עַל הַמְּשָׁמֵר סְלָה, כִּי זֶה רָעָה חוֹלָה וְטְמֵאָה גְּדוּלָה, גּוֹרֵם רָעָה לַעֲצָמוֹ וּלְכָל הַקְּהֵלָה, וְהַשְׁמִירָה וְתוֹכְחָה מְבִיאִין גְּאֻלָּה וְרוּחַ וְהַצְּלָה, וְרָאוּי לַעֲשׂוֹת גְּדֵר וּמְשָׁמֵרֶת לְבַל נִפְשָׁל בְּזֹאת הַעֲבָרָה הַגְּדוּלָה”.

לְקַבֵּעַ שְׁעוֹרִים בְּלִמּוּדֵי מוֹסֵר וְיִרְאָה עִם הַנְּעָרִים בְּכָל יוֹם, וּלְדַבֵּר בְּפָנֵיהֶם וּלְהִלָּהֵיבָם בְּדְבָרִים הַמְּכַנִּיעִים וּמְמַשְׁיכִים לְבוֹ שֶׁל אָדָם לְאַבִּינוּ שְׁבַשְׁמַיִם.

בְּכָל מְקוֹם שֶׁאֲתָה מוֹצֵא גְדֵר עֲרוּהָ שָׁם אֲתָה מוֹצֵא קִדְשָׁה. וְאֲחַד מֵעַקְרֵי וּגְדֵרֵי עֲרִיוֹת הִיא – אֲסוּר הַיְחוּד. דִּינָיִם אֵלוֹ בְּאֵבֶן הָעֶזְרָה סָמֵן כ"ב, וְלֹא הִפֵּל בְּקִיאִים בָּהֶם. מִן הַנְּכוֹן לְלַמֵּד וּלְשַׁנֵּן דִּינָיִם אֵלוֹ עִם הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת.

לְהִשְׁגִּיחַ וּלְהַקְפִּיד עַל הַדְּבֹר הַטָּהוֹר שֶׁל הַיְלָדִים, לְבַל יִכְשְׁלוּ
בְּנִבּוּל פֶּה, „שֶׁעַל הָאֵב לְבַדֵּק בּוֹ בְּיַלְדוּתוֹ, אִם עוֹסֵק
בְּדַבְרֵי לְצַנּוֹת וְשִׁיחָה בְּטֵלָה וְלִשׁוֹן הָרָע, וְלִיִּסְרוֹ. כִּי כִּשְׂיִגְדֵל,
לֹא יִסּוֹר וַיִּנְהַג בְּהַרְגֵּל הַיְלָדוֹת” (רַבֵּנוּ יוֹנָה ז״ל).

לְחַנֵּךְ אֶת הַיְלָדִים שְׁלֹא יִקְרְאוּ חֵם וְחִלְיָה בְּסִפְרֵי הַחֲפָשִׁים,
בְּעִתּוֹנֵיהֶם וְסִפְרֵיהֶם, הַמְּלֵאִים רַעַל שֶׁל כְּפִירָה וְזִהְמַת
הַתְּאֻוֹת, וְגַם לְשַׁמֵּר אֶת הַיְלָדִים שְׁלֹא יִבְקְרוּ חֵם וְחִלְיָה בְּבִתֵּי
הַטְּמֵאָה שֶׁל הַקּוֹלְנוֹעַ וְהַתְּאֻטְרָאוֹת, מְפִיִּצֵי חֵלְאֵת הַתְּאֻוָּה וְהַזְהֵמָה
הַנּוֹרְאָה, שְׁכָל בְּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּ וְלֹא יִשְׁיִגּוּ אַרְחוֹת חַיִּים. חוֹבָה
לְהִשְׁגִּיחַ וְלִדְעַת מִי הֵם חֲבֵרֵיהֶם וְחֲבֵרוֹתֵיהֶן שֶׁל בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם.

לְהַרְגִּיל אֶת בְּנוֹתֵינוּ הַקְּטַנּוֹת וְלְחַנֵּכֵן בְּצַנִּיעוּת, שְׂיִלְכוּ
בְּמִלְבוּשֵׁי צַנִּיעוּת, וְשִׁתְּזַהְרְנָה מִקְּטַנּוּתָן לְבַל לְגַלוֹת
אֶת בְּשָׂרָן. לְכַשְׁתַּגְּדֵלְנָה – עַל הַהוֹרִים לְדַבֵּר עִמָּהֶן תָּמִיד
מִגְדֵּל הַזְּכוּת, הַיְפִי וְהַטָּהֵר שֶׁבְּצַנִּיעוּת, וְלִגְנוֹת בְּכָל מִינֵי גִנּוּי
וְשִׁמְצָה אֶת הַפְּרִיצוֹת וְהַהֲפָקְרוֹת. אֲבָל זֶה לְבַד לֹא דִי, אֲלֵא
צָרִיךְ גַּם לְדַבֵּר עִמָּהֶן מִעֲנִינֵי שְׂכָר וְעֵנֶשׁ. וּמָה טוֹב וַיִּשָּׂר
לְהַרְגִּיל אֶת בְּנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ שְׂיִאֲמְרוּ בְּכָל יוֹם אֶת שְׁלֹשָׁה-עָשָׂר
הַעֲקָרִים וְלְהַסְבִּיר לָהֶם פְּרוּשֵׁיהֶם, כִּי בְּזֶה יְסוּד גְּדוֹל לְהַשְׂרֵשֵׁת
יְרֵאת שָׁמַיִם מִקְּטַנּוּתָם. אֲפָשָׂר לְשַׁעַר הַרְשָׁם כִּשְׂיִתְרַגְּלוּ לֵאמֹר
בְּכָל יוֹם: „אֲנִי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבוֹרֵא, יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ,
יֹדֵעַ כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם וּמַחְשְׁבוֹתָם.”

פרק ב' - כללים אחדים לחינוך הנער פג

אשרי מי שמחנך גם את בְּנָיו בְּמַלְבוּשֵׁי צְנִיעוּת, דְּהֵינּוּ
מְכַנְסִים אַרְכָּסִים, כִּי לְבוּשׁ חָצוּף זֶה שֶׁל מְכַנְסִים
קִצְרִים בְּשָׁנֵי הַמִּינִים - מְמַקּוֹר מְשַׁחֵת אֶחָד הוּא בָּא, וְהַרְבֵּה
מְכַשׁוּלִים בָּאִים עַל יְדֵי זֶה. וְמָה טוֹב לְהִזָּהָר וּלְהַקְפִּיד שֶׁלֹּא
יִישְׁנוּ הַבָּנִים שָׁנִים בְּמָטָה אַחַת.

כָּלֵּי הַקֶּדְשָׁה בְּקִצּוֹר:

- א. שְׁמִירַת הָעֵינַיִם מִלְּהַסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים, בְּפָרִיצוֹת וּבְתַמוֹנוֹת
שֶׁל פָּרִיצוֹת, וּמִקְרָא סְפָרֵי עֲגָבִים.
  - ב. שְׁמִירַת הַיָּדַיִם, שֶׁלֹּא לִגְעַע חֵם וְחִלְיָה בְּשׁוּם אֶפֶן בָּאוֹת
בְּרִית קֹדֶשׁ, חוֹתֵם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וְלְהִזָּהָר מִלְּטִיפּוֹת וּנְשִׁיקוֹת שֶׁל תַּפְלוֹת, וּנְגִיעָה בְּנָשִׁים.
  - ג. שְׁמִירַת הַלְּשׁוֹן מִנְּבוּל-פֶּה חֵם וְחִלְיָה וְדַבְּרֵי עֲגָבִים
וְשַׁחֲוִק וְקִלוֹת רֹאשׁ.
  - ד. שֶׁלֹּא לְשַׁמֵּעַ נְבוּל-פֶּה וְדַבְּרֵי עֲגָבִים.
  - ה. שְׁמִירַת הַמַּסְשָׁבָה מִלְּהַרְהֵר הַרְהוּרֵי עֲבָרָה חֵם וְחִלְיָה.
- מִי שֶׁנִּזְקַר בְּכָל אֵלֶּה - קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, וְשׁוֹמֵר בְּרִית יִקְרָא.

פ ר ק ג

מן הנכון שנלמד עם בנינו ונשגן לעצמנו גדל מעלות שמירת הברית:

שמירת הברית היא יתד וקשר להיות נשמר מכל חטא, ומביאו לידי אה אה ד' יראת הרוזמות, וזוהי לכל הברכות וההצלחות ולשפע רב ולכל מיני גדלה וכבוד, ומכין לו השם יתברך רב טוב וברכה עד בלי די, וזוהי להיות זן ומפרנס, וזוהי לרבוני בנים ולגדלם בנחת, שלא ימותו בחייו, וכל גזק לא יקרב אליו, ואינו צריך לתעניות וסגופים על עברות שעשה, רק די לו בתשובה לבד, ותפלתו נשמעת ואינה חוזרת ריקם, זוהי שהשם יתברך יהיה בעזרו לעשות תשובה שלמה מאהבה, וזוהי להשגות גדולות בתורה, ופוחתין לו שערי בינה להכין ולהשפיל בעמקי סודותיה, וזוהי להיות מרובה ליסוד דקדשה, להיות מרובה לשכינה ולהיות עבד נאמן לה, וזוהי לכבוד ולברכה בעולם הזה ובעולם הבא, ושכינה שורה עליו ולא תתפרש מיניה, והקדוש-ברוך-הוא מעיד בו וחותם שמו עליו להיות בן לקדוש-ברוך-הוא, ויגלו לו רזין דאורייתא, וזוהי לאור הגנוז, וסוד ד' ליראיו, וזוהי להתגלות אלקית ומשגח בפרטיות מהקדוש-ברוך-הוא, והוא נקי מכל לילוף וטגוף.

על ידי שמירת הברית, נותן השם יתברך את ישראל בגלותם לחן ולחסד ולרחמים בפני אמות העולם. כל הטבע משעבד אליו, ואינו נופל תחת מערכת השמים, ויכתב לחיי העולם הבא, ויהיו לו בנים תלמידי חכמים ויודעי סודות התורה, ויהיה כגון ד' וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, והוא משפיע כל טוב לישראל, וזוהי למלכות, מאן מלכי - רבנו,

פרק ד' - הפגם והעונש של חילול ופגם הברית פה

וּנְעָשָׂה אֶת־שִׁפְתָי לְקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִקְרָא צַדִּיק וְתָמִים, וְנִזּוֹן מִזֵּי הַשְּׂכִינָה כְּמִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְנִקְרָא אִישׁ קָדוֹשׁ וְגוֹי קָדוֹשׁ, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא קוֹרֵא אוֹתוֹ גְּבוּר, וּמִלְבִּישׁ אוֹתוֹ הוֹד וְהֶדָר, וְאוֹר זוֹרֵחַ לוֹ עַל רֵאשׁוֹ, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁלֵּם לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו וְלֹא יִדַע דְּבַר רַע, וְרָשִׁים לְעֵילָא, וּמְוַדְעוּעִין מִמֶּנּוּ עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְנִשְׁמַר אֲצֻלוֹ בְּרִית הַלְשׁוֹן, וְלִשְׁוֹ בְּהִיר וְצַח, וְנִזְהָר מִשְׁמֵץ עֲבוּדָה זָרָה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וּמְרַגִּישִׁים מִמֶּנּוּ רֵיחַ טוֹב וְנִחְמָד כְּקִטְרֵת הַסַּמִּים וְכָל מִינֵי בְשָׂמִים, וְיֵשׁ לוֹ צֶלֶם אֱלֹקִים עַל פָּנָיו, וְיֵשׁ לוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּר, פָּנָיו מְאִירִים בְּשִׂמְשׁ וְזִיו מְנַהֵר וּמְבַהֵק, וְאוֹיְבָיו נוֹפְלִים תַּחְתָּיו, וְזוֹכָה לְהַשְׁרוֹת עָלָיו אֲרַבַּע מִדּוֹת הַקְדוּשׁוֹת: גִּצְחַת, הוֹד, יָסוּד וּמִלְכוּת, וְזוֹכָה לְהַפְגִּם לְאֶרֶץ הַחַיִּים וְלַגִּן-עֵדֶן, וְזוֹכָה לְעֵלוֹת וְלִרְאוֹת פָּנֵי ד' וְלִבְנֵן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו, וְזוֹכָה לְמוֹת מִיתַת נְשִׁיקָה, לֹא עַל יְדֵי חֲרָבוֹ שֶׁל מִלְּאָךְ-הַמָּוֹת, וְיַעֲמֵד לְתַחֲתֵת הַמַּתִּים, וְהַגְּאָלָה הַעֲחָרוּנָה תִּהְיֶה עַל יְדֵי תַקּוּן הַבְּרִית.

פ ר ק ד'

אלו הם הפגמים והעונשים של חילול ופגם הברית ח"ו:

מִטְמְאִים אוֹתוֹ מִלְמַטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאַחַר הַמִּיתָה - בְּעוֹלָם הַבָּא, מִטְנָף בְּכָל מִינֵי טִנְפַת וּמִזְהָם וּמִלְכָּלָף, וּמְרַגִּישִׁים מִמֶּנּוּ רֵיחַ רַע וְנִבְאָשׁ, כָּל רַמ"ח אַבְרָיו וּשְׁס"ה גִידָיו גִּפְגָּמִים, תְּפִלְתוֹ חוֹזֶרֶת רִיקָם וְלֹא מְתַקְבְּלַת, וְטוֹרְפִים לוֹ תְּפִלְתוֹ בְּפָנָיו, וְכָל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלִים בְּפָנָיו, בָּא לְיַדֵּי חֹסֵר פְּרִנְסָה וְלִידֵי עֲנִיּוֹת וְדִלוֹת, גְּכָרְתוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו רַח"ל, וּמַתִּים בְּפָנָיו רַח"ל, וְאֵף בַּחַיִּים הֵם רָשָׁעִים וְאַפְיִקוֹרְסִים וְהָיוּ כְּמַתִּים, וְגוֹרֵם לוֹ וּלְבָנָיו הַעֲבָדוֹת, וְרְאוּי לְעָקְרוֹ מִן הָעוֹלָם, כָּל הַבְּרִיּוֹת וְהַחַיּוֹת הַרְעוֹת שׁוֹלְטִים עָלָיו, וְנוֹפֵל תַּחַת

מקרים וְחֲלָאִים וּפְגָעִים רָעִים רַח"ל, וְאִין לוֹ טַעַם בְּפִרוֹת וּמֵאֲכָל, וְלֹא חוֹשׁ
 הַרִיחַ, שׁוֹכַח תְּלִמוּדוֹ, וְנִסְתָּם מִמֶּנּוּ הַשְּׁגַת הַתּוֹרָה וְאִפְלוּ פָשַׁט פְּשׁוּט, וְעַל יַד
 חֲטָא זֶה רוֹבְצִים כָּל הַחֲטָאִים, וּמוֹרִיקִים פְּנֵיו, וְגוֹרֵם אַרְיֵכַת הַגְּלוּת, וְנִחְשָׁב
 בְּבִהְמָה, וְדַמּוּתוֹ כַּחֲזִיר וְכֶלֶב, וְאַחַר מוֹתוֹ – קִלְפוֹת בְּדַמְיוֹת הַנִּלְחָל חוֹטְפוֹת
 אֶת נְשַׁמְתּוֹ, וְהוּא בְּגֵדוֹי וְחָרָם, וְנִקְרָא מוֹמֵר רַח"ל, וְגוֹרֵם חֶרֶב וְרָעַב וּמַגָּפָה
 וּמִיתוֹת מִשְׁנוֹת בְּעוֹלָם, וְגוֹרֵם שְׁנֵאת הָאֲמוֹת עָלֵינוּ וּמִתְגַּבְּרִים וּמוֹשְׁלִים עָלֵינוּ,
 וְגוֹרֵם סֵלֹק שְׂכִינָה וְגְלוּת הַשְּׂכִינָה, וּמְשַׁקֵּר בְּשֵׁמָא קַדִּישָׁא, וְכִמְשַׁקֵּר בְּכָל
 אוֹרֵיטָא בְּלָה, וְגוֹרֵם לְרַחֵק אוֹתֵיזוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וּפּוֹגֵם בּוֹ, וּפּוֹגֵם בְּיִסוּד
 עוֹלָם, וְגוֹרֵם פְּרוּד בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׂמִים, וְלֹאֲהַדְרַר עֲלֵמָא לְתַהוּ וְבַהוּ
 רַח"ל, וּמִמַּעַט הַדְּמוּת, וְאִין לוֹ צֶלֶם אֱלֹקִים עַל פְּנָיו, וְשׁוֹרָה עָלָיו הַשְּׁטָן
 וְאֵל אַחַר רַח"ל, וּמֵתִים בְּנֵיו הַקְּטַנִּים, וְנִקְרָא חָלָל, רָשָׁע, גּוֹרֵם שְׂחֵמְעָטוֹ בְּנֵי
 אָדָם רַח"ל, תּוֹרְתוֹ – אִין תּוֹרָה וּמִצְוֹתָיו – אִין מִצְוֹת, וְאִין לוֹ חֵלֶק בְּאֵלֵקֵי
 יִשְׂרָאֵל, עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲשֶׂה לָּהּ פֶּסֶל וּמִסְכָּה, וּבִמְחֻשְׁבָּה בַעֲשֵׂה תַכְף מַעֲשֶׂה, הוּא
 קָשׁוּי אָבֵר. חֲטָא זֶה מְבִיא לְשַׁבַּע עֲבֵרוֹת: לְשׁוֹן הָרָע, גְּזוּל, שְׂפִיכוֹת דָּמִים, עֲרִיזוֹת,
 גִּסּוֹת, צָרוֹת עֵינַי, מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת. אִין מְכַנְיָסִים אוֹתוֹ בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וְנִתְּיב מִיְתָה בְּיַדֵי שְׂמִים, וְאִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, אִינוּ זוֹכֵה
 לְרֵאוֹת פְּנֵי שְׂכִינָה, סְמָאֵל וְלִילִית שׁוֹלְטִים עָלָיו, גְּמַשְׁכָּה עַרְלָתוֹ, יוֹרֵד לְגִיהֶזֶם
 וְאִינוּ עוֹלָה מִשָּׁם לְעוֹלָם, אִינוּ עוֹמֵד לְתַחֲתֵי הַמֵּתִים, אָסוּר לְהִתְחַבֵּר וּלְדַבֵּר
 עִמוֹ, אִין מְסַפִּיקִים בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, מִיְתָתוֹ קָשָׁה רַח"ל, כָּל רַבּוּי הַתּוֹרָה
 וְהַמִּצְוֹת לֹא מוֹעִילִים לוֹ עַד שְׂיִקְבֵּל עֲנָשׁוֹ, וְנִקְרָא רַע, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 כּוֹעֵס עָלָיו יוֹתֵר מִכָּל עֲבֵרוֹת, וְלֹא מוֹתֵר וּמֵאֲרִיךְ אַפּוֹ יוֹתֵר מִשְׁאֵר עֲבֵרוֹת,
 מִתְּבַיֵּשׁ בְּפָנָיו הַצְּדִיקִים בְּפַמְלֵיהָ שֶׁל מַעֲלָה, וְהַקְּלָפוֹת מַצְעֵרוֹת אוֹתוֹ וְסוֹרְדוֹת
 אוֹתוֹ לְאַחַר מִיְתָתוֹ, יוֹתֵר מִשְׁאֵר הָעֲבֵרוֹת.

(הַעֲתִיקָה מִקְּוֵטְרִס, שְׁעַר הַטְּהָרָה)

פ ר ק ה'

אחים יקרים וחביבים, רבנים, מגידי מישרים ודרשנים,
הורים ומלמדים, ראשי ומנהלי ישיבות קטנות
ותלמודי-תורה, מנהיגי ומדריכי אגדות נער חרדי!

למען השם יתברך ותורתו הקדושה, למען עלבון הקדשה הזו, הנרמסת
ברגלים מסאבות בראש כל חוצות ורחובות קרית, למען הטוב
והאשר האמתי והנצחי בזה ובפא של בניכם ובנותיכם, תלמידיכם וחניכיכם,
שימו לב לכל הדברים הנזכרים פאן בקצור ובקמיה, שיסודם בתורתנו
הקדושה, בתלמוד ובזהר הקדוש. התחילו לדבר ולהספיר, לחנף ולהרגיל את
בניכם ותלמידיכם בשמירת גורי הקדשה.

זכרו תמיד דברי הזהר הקדוש: „רישי דעמא יתפסון בכל
זרא וזרא בחובא דא, אי ידעין ולא מקנאין ליה, בגין
דחובא דא עליהו לקנאה ליה, לקדשא-בריך-הוא בהאי ברית.“
„רישי דעמא דיזעו ולא מחו בידיהו — אתענשו בקדמיתא“
(זכר, שמות ג').

זכרו! אבותינו הקדושים היו מסמים את עיניהם והיו מוסרים את נפשם
למען שמירת קדשה זו. בעת צרה כזו עלינו לדעת ולהספיר פי

הלא על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" (דברים ל"א). ועונות
 ופגמים דקדשת הקרית ח"ו גורמים סלוק וגלות השכינה, כמו שנאמר, ולא
 יראה בך ערות דבר – ושב מאחריך" (דברים כ"ג). ימים נוראים עוברים
 עלינו, היהדות בגולה השמדה ביחד עם מרכזי התורה והיראה, החסידות
 והמיסר, נשארו גלמודים ויתומים ממאורינו גאוני התורה ומרבותינו מורי
 ודרכנו, מצבנו כאן צריך גם כן לרחמי שמים. הבה נתעורר נא באמת ובלב
 שלם לשוב אליו יתברך בתשובה שלמה בכלל, ועל החטא הנורא הזה,
 הגורם אריכת הגלות וסלוק השכינה בפרט. נקדש את עצמנו, נטהר את
 מחנינו וכתמינו, נקבל על עצמנו את גדרי הצניעות והקדושה, שהם כתרים
 לקדשת הקרית, נשגים בשבע עינים על הליכות בנינו ובנותינו, נתחכם
 ונרגילים בדרך הקדושה, הצניעות והטהרה, נצא חוצץ כלנו לבער את נגע
 הפריצות הנוראה, נקדש את מחשבותינו ועינינו, נתעמק בתורת ד', נטהר את
 לבנו ומחשבותינו אל התורה והיראה, שאין מחשבות המאוות מתגברות אלא
 בלב פנוי מן החכמה" (רמב"ם). נקבע עתים ללמד בספרי יראים, נרשם בזה
 בלגיונו של מלך, נמשיך עלינו שפע של קדושה וטהרה; ונחה עלינו רוח
 עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ד', כמו שאמרו חכמינו ז"ל: "אדם מקדש
 עצמו מעט – מקדשין אותו הרבה, מלמטה – מקדשין אותו מלמעלה". בנכות
 זה נזכה במהרה לגאולה שלמה וישועה אמיתית, ועינינו תראינה בשוב ד'
 ציון עין בעין, ומלך בנפיו תחזינה עינינו, אמן.

